

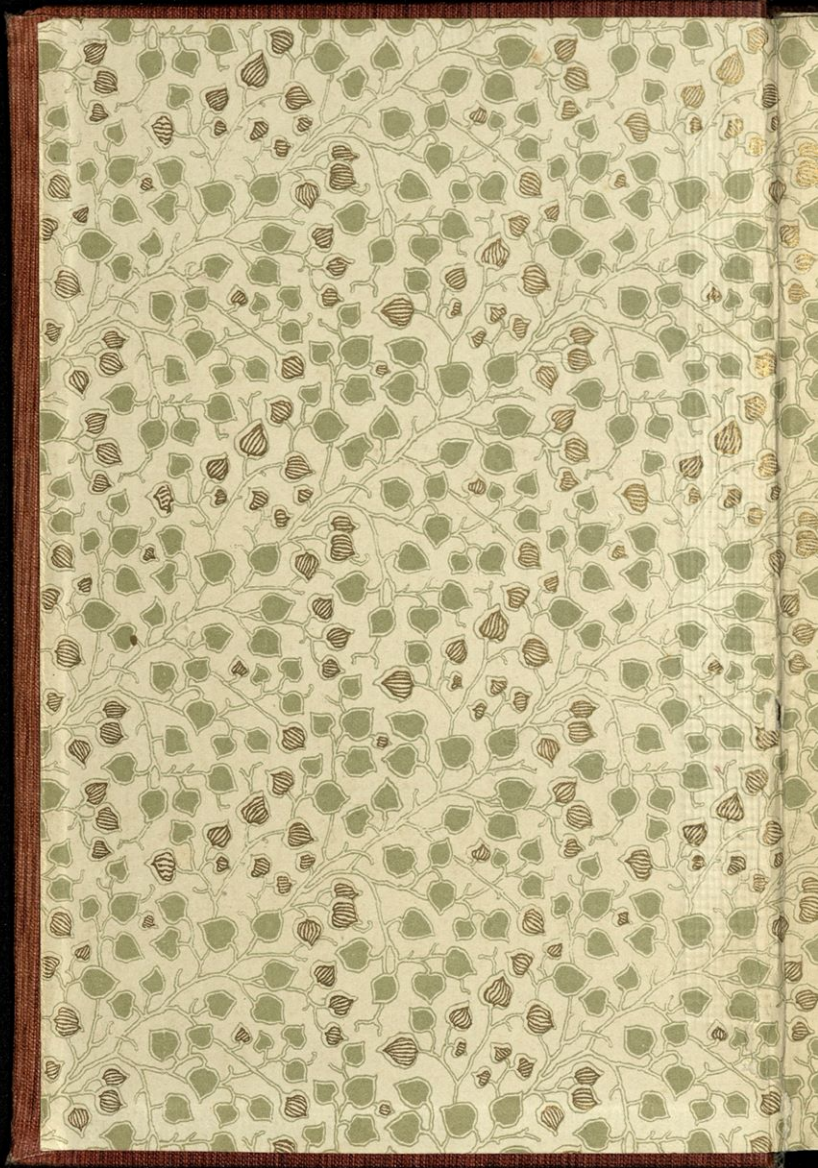
VII
987662
8

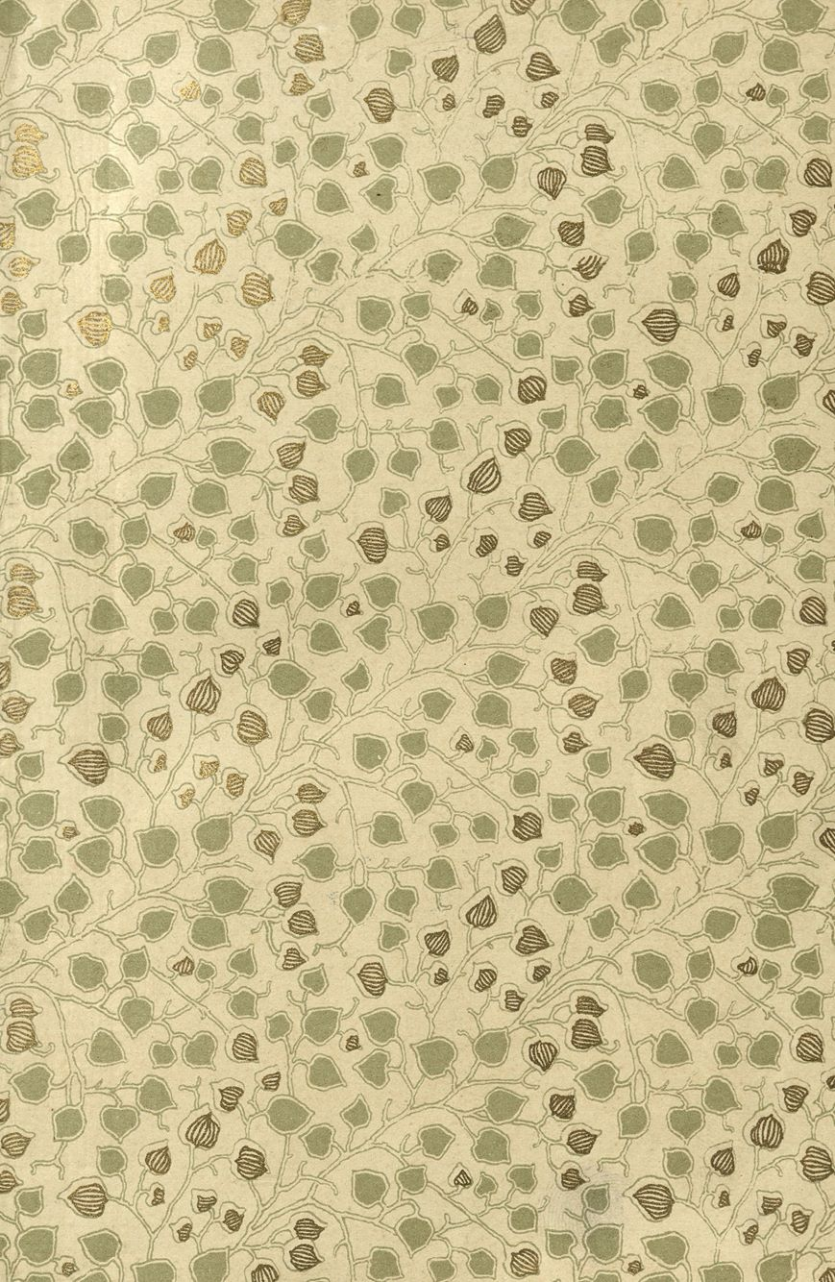
ANTON MEDVED
POEZIJE

II.

ANTON MEDVED
POEZIJE

DRUŠKA
KUPNA

MEDVED ANTON:

POEZIJE

II.

Fr. Urhovec

≡ Ljubljana, 1909 ≡

ZALOŽILA KATOLIŠKA BUKVARNA

== TISKALA KATOLIŠKA TISKARNA ==

37 562

VII B 9

IN = 30002526

V samotnih urah.

Srce — zastavica.

In ti se nisi še nasanjalo
in ni te skrb, utrujeno srce,
da stare želje bi odganjalo,
ki se iz spanja kradoma bude?

Plamena žarkega želiš nazaj,
mori te hlad, viharnih dnevvov glad.
O, ko bi moglo eno iskro vsaj
vzbuditi v mrtvem pogorišči nad!

Izpametil te ni noben vihar,
ranila ni dovolj kesanja ost.
Vseh vencev trnjevih ti ni več mar,
kar jih naplela strastna je mladost.

Ah, tvoja strast je ko žrjavica,
hoteč upihati jo le budiš.
Skrivnostna si, srce, zastavica,
med nebom in med zemljo se loviš.

Prepozno.

forumb
Vse urneje kot ^{*tekoče*}menimo *a*
hiti življenja čas, *b*
in mnogo manj ga cenimo *a*
kot vreden je za nas. *b*

S sijajnim upom varamo
srcé mladostne dni,
ko se čez noč postaramo,
odpró se nam oči.

Za sabo daleč gledamo
gradove ničnili sanj,
pred sabo se zavedamo
le trudov brez dejanj.

Vzdihujemo užaljeni:
O, kje leži zaklad?
Leži v megli oddaljeni —
in vmes zija prepad.

Svèt za svet.

trikej Če ne moreš pozabiti,
žekni kar ti svet je storil zla,
prešoj če ga moreš sovražiti
iz globoke duše dna,

kraj samotni si izvoli,
kjer ni cest, ne šetališč,
potok žubori po doli,
v tihi log ne sega vrišč.

Slavec te zaziblje v sanje,
ko na zemljo dahne mrak,
solnce prebudi jutranje,
voljni te umije zrak.

Mire vonj bo v rosi čisti
kipel zdrav iz mladih hoj,
senčil te bo dob stolisti,
veter šepetal s teboj.

Pil iz vode boš srebrne,
v zboru ptičev sam boš pel.
Stvarnica ti pokoj vrne,
ki ga šumni svet je vzel.

Če pa moreš pozabiti,
kar ti svet je storil zla,
če ga moreš še ljubiti,
kaj bi bežal iz njega!

Molči v tebi nanj prokletje,
molči tudi blagoslov!
Tvoj le toliko ta svet je,
kolikor si ti njegov.

Žalosti.

Tiha žalost, znanka verna,
ali k meni plavaš spet,
težka kot megla večerna,
mrzla kakor gorski led?

Ali trudnega trpina
ne pustiš nikdar, nikjer,
da pod tovorom spomina
odpočil bi vsaj zvečer?

Iz oči ne vabi srage,
beži jadrna naprej
in nobene duše blage
z mrzlim dihom ne prevej!

Tiste le objemi žala
in jim vzbudi misli žar,
kterim je življenje — šala,
trebuh bog in vzor — denar!

Vsi spomini spet naj zagoré!

Valovite se po glavi, misli resne,
vzdramite zaspano mi srce!
Zdaj ob kratkih urah vigredi slovesne
naj li čuvstva hrepenenja spé? —

Mar ni živemu priroda cela živa,
mar ni lepi cvet obleka nje?
Mar ni nežni ptičji spev, ki se izliva
v sinji zrak, zgovorna jeka nje?

Mar ni vihra, ki po mirnih dolih duje,
srcem razumljiva tožba — ah —:
Nekaj hipov morje večnosti prepluje,
in vse zvene v dolih in gorah.

Tam pod lipo vejnato pred starim gradom
trhla miza dolgo že stoji,
nema roga nizkim vrtnim se nasadom,
ki jih zemlja sama še goji.

V mizo to zarezala je roka neka
dragega imena črki dve.
Dve začetnici. Katerega človeka?
Ali še živi? Kako in kje? —

Tam pod streho spava knjiga zaprašena,
temen mrak prostira se nad njo,
v knjigi mrje cvetka suha in rumena,
kdaj in komu dana, ve-li kdo?

In med listi starimi zmečkan počiva
lepo pisan, a požôltel list:
— Bolj, kot zarja v mladem jutru očarljiva,
plamen je ljubezni moje čist.

Kdaj zapisana so bila slova mila?
Kdo jih je zapisal in za kom?
Ali je ljubeča duša pozabila,
kar ji morda šepetal je dvom? —

Nekaj hipov morje večnosti prepluje,
sanjam, upom mine svetli čas.
Potnike na tleh ledenih zemlje tuje
neumljiva toga skloni nas.

Valovite se po glavi, misli resne,
vzdrámite zaspano mi srce!
Zdaj ob kratkih urah vigredi slovesne
vsi spomini spet naj zagoré! —

Moja zgodovina.

Rod za rodom mre,
kot za listom list odpada.
Še živim na svetu.
Ali bom ob letu,
kdo mi to pove? — Nihče.

A da pride smrt,
kdo mi to pove drugače?
Za menoj posmeje
trdi svet se preje
kot razpade v grobu prt.

»Hitel je doseč
pokoj srca,« bode slula
moja zgodovina
kratkega spomina,
»bil je nekdej — ni ga več!«

Pomlad obhaja Donava . . .

1.

Pridihala zopet je nežna pomlad
na vetrca mehkih perutih
in pesem vstajenja, oživiljenih nad
ubira v razblaženih čutih.

Nad Donavo plava belina meglic,
pokožno se zibljejo vali,
prhutajo jate povodnjih ptic
na levi, na desni obali.

Kralj žarkov sede na nébesni tron,
zasvetijo čarno se gradi,
strepeče srebrnih valov milijon:
pozdravljen nam, prerok pomladi!

2.

Mogočna reka Donava, povej,
ne spé li v tvoji temni globočini
slovanske pesmi, glasi epopej,
potlačenega naroda spomini?

Pred duhom bliskoma se mi vrsté
krvavi boji, divjih ljudstev gonja,

in sladko petje drozgov mi grené,
in cvet vijolic mi ne siplje vonja.

Kako pokaži dan, kar vzame noč?
Tu pij krasoto, ki se ti odklepa!
Na svetu mine vse, umetnost, slava, moč —
priroda le ostane večno lepa.

3.

Skrivnosten mrak.
Pihlja cefir lehak.
Po Donavi zibljiv me nese čoln.
Kam žene duh me, hrepenenja poln?

Poslednji svit
v valovih je razlit,
kot bi se trudna zemlja in nebo
v poljubu tihem strnila tesno.

In ti molčiš?
Izraza ne dobiš?
Ah, nič ne čuti on, kdor čuti to,
kar se z besedami pove lahko.

Čemu ti talizman!

Imel sem hranjen talizman,
nekdo ga je ukral.
A kdo je bil tako pretkan,
ovedeti ne morem, žal!
Lahko bi s talizmanom tem
zakladov poiskal
in žlahtnikom in znancem vsem
zlata obilo daroval.

In bil bi ljubljén, spoštovan ...
»Doklej? Kaj misliš, he?
Dokler imel bi talizman,
ni za trenotek dalje ne.
Ko bi zlato delil tako
brezskrbno tjavendan,
premotil bi te kmalu kdo,
in dal bi mu še talizman.«

Brez konca.

In sodbe si navskriž gredo
brez sklepa zaželenega,
iz misli nove misli vro,
in konca ni nobenega.

Ne čas, ne prostor za seboj
ne pred seboj ne vesta mej.
A kje, moj duh, je konec tvoj? —
Tam, kjer ne moreš več naprej.

Neumen kes.

V življenju uro marsiktero
globoko sem se pokesal,
da sem visokim svojim upom
tako brezmejno veroval.

Neumnik! Hvalim naj usodo,
da bil sem srečen enkrat vsaj!
Kaj je brez upanja življenje,
in upanje brez vere — kaj?!

V trpljenja šoli.

O nastanku in namenu
zemeljskih stvari živečih
govorilo in pisalo
mnogo je duhov mislečih.

Danes kot pred tisoč leti
svet si beli trdo glavo,
kaj in komu je verjeti,
kdo med njimi sodi pravo.

Glasno orijo vprašanja:
Kje se dviga šola tista,
kjer resnica se oznanja
nepokvarjena in čista?

Sad najglobljega spoznanja,
ki razum uklanja volji
danes kot pred tisoč leti,
kje zori? — V trpljenja šoli.

In zdaj?

V vihravi dobi strastnih let
ponudil mi je kupo svet,
ko sem se tesno ž njim sprijaznil.
Prijel sem kupo sladko vnet,
pokusil in izpraznil.

In zdaj? Kaj čaka me še tu?
Kam ubežim spoznanja zlu?
Vsa radost in gorest spomina
ležita mi na duše dnu
kot motna usednina.

Pomladni žarki.

Na nebu je solnce
zaplalo mogočno,
nadela je zemlja
obleko poročno,
popevajo ptice,
šepečejo viri —
vse vstaja in raja
v kipečem nemiri.
Kdo zdaj bi umiral,
ko smrt je umrla?
Kdo zdaj bi ne peval
iz polnega grla?

In greje me in boža spet
tvoj topli žar, tvoj mehki cvet,
pomlad, nebes poslanka srečna.
Gradove v prah razsipa čas,
preminja srca in obraz,
v lepoti svoji ti si — večna.
In jaz sem, kakor nekdanj, spet
ves tvoj, od tebe ves prevzet,

in spev po duši mi odmeva
tako sladak, tako močan.
O, ko bi mogel ves na dan,
zvenel do zadnjega bi dneva.

Ali bilke, ali cvetke
sleherna poganja gruda.
Božji prst po zemlji piše
sam neviden vidna čuda.

O, ta knjiga, polna, živa,
davno vsem zemljanom znana,
vedno vsem očem odprta
in nikoli vsa prebrana.

In vendar bolj kot knjige vse,
kar jih človeški duh rodi,
pogled globok v prirode knjigo
srce nam širi in topi.
Zakaj se lep ne vidi cvet
sosedu cvetu, ptiču ptič?
zakaj priroda-mati svoje
lepote ne občuti nič?
A ti, zemljan, pomladi čar
uživaš v svoje duše dnu.
Lepote čut, lepote žeja
uči te, kaj si in čemu.

O, prvi, pomladanski cvet
pozdravljen bōdi tisočkrat!
Pogledal komaj si na svet,
in že bi te odtrgal rad.
Nemilo smrt ti pač zadam,
a rešim te viharaih dob,
in kam naj nesem te? Ah! kam?
Na materin samotni grob.

Komu poje ptiček
v pomlajenem logu?
Solncu ali drugom,
sebi ali Bogu?
Srečen se ne meni,
če ga kdo posluša;
lepše kakor včeraj
peti ne poskuša.
Stvarnica mu dala
pesem je gotovo.
Kar zares je lepo,
zdi se zmeraj novo.

Dovolj ljubezni čutim
do tebe, miljena pomlad,
ljubezni, žarke kakor solnce,
in rad bi te proslavil, rad.

Obilo praznih listov,
črnila in peres imam
in gibko voljo za pisanje
in za pisanje dobelj hram.
Navdiha prsi tudi
sam pevske boginje ukaz,
ah, vse imam — le ti si boren,
čutil odrešenik — izraz!

O srce, kdo ume te?

Daleč tam, visoko tam
čaka rajska nas dežela.
Trudno pot ustavi nam
in otare rosna čela.

Strah in kes in skrb in dvom,
kakor vranov črna jata,
pripeže; ljubezni dvom
večnosti odprejo vrata.

Solze, ki nam zdaj kipe
v hipih duševne težave,
v bisere se premene,
vkujejo na krono slave.

Vzdihi, ki se vijejo
zdaj iz prsi tesne ječe,
v pesmi se prelijejo
sladke, duše dno topeče.

In ti grenka se nam zdiš,
bleda smrt s poljubom hladnim,
ti, ki sama snemaš križ,
težek križ trpinom jadnim?

In po nas zastaja kri,
ko umro nam dragi znanci,
in ne vemo, ali mi,
ali oni so izgnanci!

O srce, kdo ume te,
tvojo polnost in praznoto?
Ti črtiš in ljubiš vse,
svet, življenje, smrt, samoto ...

Po smrti.

Če me ljubiš, ktera duša,
spomni se tedaj namé,
ko zakrije tiha ruša
nikdar mirno mi srce!

Lepe rože mi nasadi
na gomilo za spomin,
ko predrami žar pomladi
cvetje hribov in dolin.

Naj jih pije, kogarkoli
pot privede v mirni kraj.
Tiho naj zamé pomoli:
Bog mu večni pokoj daj!

Če pa kdo me črtiš v duši
in na grob zaideš moj,
tudi ti na tihi ruši
za trenotek vsaj postoj!

S kletvijo me ne obsodi,
ne poruj nedolžnih rož,
mrtva ti krivica bodi,
ko bo v zemlji — mrtev mož! —

Življenja pot.

Leta detinska, kdaj ste minila!?
V Bogu zaspala je babica vela,
duši zamaknjeni je odzvenela
pravljič čarobna pripoved.

Stopil sem v gaj mladeniških upov.
Uka željan sem ob urah slovesnih
slušal iz ust učiteljev resnih
bojev težavnih napoved.

A neustrašen sem hitel v življenje.
Ko se je duša v slasteh mi kopala,
tiho je vstajala, glasno je vstala
v vesti globoki — prepoved.

Rad bi zadušil nje gromke besede.
Dala mi ni pokoja njih sila,
dokler se ni mi v tožbah izlila
krivde skesana izpoved.

Kliče viharno življenje: Preženi
sanje mamljive, mehke spomine!

Glej, oznanjajo vse ledine
trdega dela zapoved.

Dan se nagiblje . . . Po stezah samotnih
verna družica zdaj stopa z mano,
skozi solze smehlja se udano
grenko sladka — odpoved.

Mir s teboj!

Noč razpenja krila trudna,
gora se zavija v sen.
Ali čutiš, duša budna,
da te neka sila čudna
vabi v svet pokojni ven?

Z vrha, ki ga temno brinje
venča in opaja zrak,
rad nebo bi gledal sinje,
luno in zvezda svetinje,
migljajoče v tihi mrak.

Sanjal bi o zlatih dvorih,
kjer resnica vlada zgolj
kjer v neskončnih se prostorih
duh ob solnčnih greje vzorih
vsak trenutek srečen bolj.

Vsak trenotek bolj nesrečen
koprnim od zemskih tal.
Trudnega telesa slečen
rad bi, samotar nevečen,
vse pozabil in zaspal.

Tajni zbor duhov ponočnih
raj bi sklenil nad menoj,
v krogih plaval nerazločnih,
peval v glasih milozvočnih
zadnjo pesem: »Mir s teboj!«

Oko.

Oko je božji dar telesu.
Le prosto gledi mi v oči!
Kaj vse počiva nam v očesu,
večkrat ne čutimo sami.

Odseva iz oči vsa duša
kot skozi steklo solnčni dan,
če neresnico kdaj posluša,
v očeh ne vidi je zemljan.

A kogar je učil legati
celo z očmi hudobe strup,
pogledi njega so osati
bolj kot je Judov bil poljub.

Na dedov grobih.

Tam, kjer valovi reke bistre
pozdravljajo moj rodni krov,
tam, kjer pobira smrt filistre,
poganja zarod čvrst in nov;

žar narodne ljubezni topel
iz mladih src kipi na dan,
naj tudi blizu mrzlo kopel
ima pripravljeno German;

tam bi se zopet rad vdomovil
v podnožji skalnatih planin,
od vseh verig bi se poslovil,
zadušil trpkih ur spomin.

Tam hodil bi na dedov grobe
in jih od srca miloval,
da niso učakali dobe,
ko narod je od mrtvih vstal,

spoznal darove svoje drage,
nalogo, smoter in poklic,

spoznal prijatelje, sovrage,
oklenil strastno se pravic.

Nad Grintavcem in nad Triglavom
pozdravljal svit bi zarije
in svojim glasnim bi pozdravom
poslušal jek — s Kalvarije.

Jeseni.

Pomirjen, utešen, ozdravljen
od vseh skrbi, krivic in ran,
kako zemljan je varno spravljen,
ko v smrti mu zatone dan!

Od burnega odmaknjen vrišča,
za mestom ali za vasjo
sameva tihi kraj grobišča,
obzidan gleda le v nebo.

Zakaj srce se vendar oži,
kadar zanese nas korak
na kraj, kjer nihče več ne toži,
kjer je beraču kralj enak?

Ah, le jesen je tožna v leti,
pozimski mir nikdar tako.
Grenko je mreti in umreti,
a mrtev biti je sladko.

Sonet.

Nad mano lesketajo milijoni
nebeških zvezd. Pod njimi sanjam sanje.
Ljubezni mar? Umrl sem davno zanje.
Potapljam se v povest o Salomoni.

O da se Jahve tudi k meni skloni
in sladko zašepeče mi vprašanje:
Kaj si želiš: bogastvo, starost, znanje
o vseh močeh, o slehernem zakoni?!

Kaj bi zaželel, česa bi ga prosil?
Pred njim bi padel na obličje blede
in lepetal s tresočo mu besedo:

O ti, ki sem te v svojih mislih nosil,
zahvaljen, da si jasen prédme stopil
in dvomov temni roj na vek razkropil!

Grob in zibel.

Če oblak nebo zaklepa,
veter liste z vej otepa,
če umira zemlja lepa,
ti, o duša, ne umiraj!

Zlatih ôtev je krdelo
zaprhutalo čez selo,
plava v solnčnato deželo —
ali vidiš, duša moja?

Da ujé se viher zloba,
da te čaka lepša doba,
tukaj ali onkraj groba —
ali upaš, duša moja?

Upaj srečnemu obetu
in se spomni, da ob letu
ista rušina je cvetu
temen grob in svetla zibel!

Ubogi duh.

Ubogi duh, čemu se trudiš,
da bi razumel svet povsem?
In ko bi ga do dna prešnil,
povej, kaj bi počel potem?

Morda bi gledal ga debelo,
sam sebi glumpec se smejal,
premenil vsa načela svoja
in vsem nasladam se udal.

Ali zaveso bi potegnil
čez okno, da zakril bi ljud
in klel bi in se jezal,
da takega sveta si ud.

Ponoči.

Luna vtaplja lice svoje
v modro jezersko globino,
v gozdu temnem slavec poje,
veter diha čez dolino.

Zdaj moj duh, prešinjen lune,
kaj poslušaš pevce hostne?
Iščeš li sočutne strune
v srcu stvarnice skrivnostne?

Črn oblak poglej v zrcalu —
z luno sta si bližnja druga,
slavci nehajo prekmalu
vábiti slavice z juga.

Ako v sebi nimaš leka,
nikdar nima zemlja tiha
za trpečega človeka
ni odgovora, ni vzdihá . . .

Na starem gradu.

Nad mano jasni solnčni žarek,
pod mano temni grajski jarek,
visoki stolp in jaz med njima.
Kaj v prsih mi srce nadima?
Ne mrzlih zidov, ne verig,
globokih sanj sem ujetnik.

Ni groza me na gori strmi,
kjer gadje sikajo med grmi,
podnevi ne in ne ponoči,
ko se budi v skrivnostni moči
iz tesnih rakev in grobov,
na svet povrača zbor duhov.

Srce živi otroški veri,
da izmed vitezov kateri
prikaže v polnem se orožji,
postavi smel ob mojem vznožji
in bajati mi jame vnet
krvave zgodbe davnih let.

Kako bi ga strmeč poslušal,
za slavne dede se navdušal,
zajemal vir junaškim spevom,

primerjal svojim mrtvim dnevom
dejanj in mož vihar ni čas,
trpečih zase in za nas.

Zdaj kri v potocih več ne teče,
odeva prah jeklene meče.
Pravice slepa moč ne sodi,
ratar na delo varen hodi,
ni strah ga krvoločnih trum —
kraljuje mir — razsoja um.

Ah, ali ni to doba zlata?
Odprla so se luči vrata.
Zbledeva v nič krvi razlika.
Molče se nižji duh umika
pred višjim duhom; v svetli dan
razviva prapor slehern stan.

Da, to je nova, zlata doba!
O dedje, kliknite iz groba,
kako ste vroče hrepeneli,
da v ljudsko družbo se naseli
modrost, kroteča divjo strast,
braneča mirno last in čast.

Molčite? Po čemu odgovor!
Odvrgli ste telesa tovor.

Doslej na zemlji jadoviti
ne moglo bi vam lepše biti.
Kot mi pijemo, pili ste
le slednjo srečo — sreče ne.

Ukrôtil čas pesti je silo,
v potocih teče zdaj črnilo.
Po knjigah hrujejo razpori,
tepo se mnenja in nazori,
strupenih pšic in psov tema
nič manj kot boj krvi ni zla.

Stoletnim náukom smehlja se,
goji zemljan le vero nase.
Voljan priseza na besede,
ki vro iz ust kraljice vede.
Osebni bog je — duh njegov,
ki sram ga bodi vseh okov!

Ta duh sam sebi ves zadosti.
Vesti se vcepljene oprusti!
Poderi v prah malike klete,
ki ljud razglaša jih za svete,
brez svojih misli tisoč let
v omrežje izročil ujet.

In sreče ni. V srca praznote
poseva luč, a ni toplote.

Ljubezen tožno glavo klanja.
Kam plovemo, ihte vprašanja.
Gorje! — Mar ne z dežja pod kap,
in izpod kapa ne pod slap?

Zamišljen ded na zidek seda,
smeje ga vnuk mehkužni gleda
ko prerokuje težke čase:
O, nekoč rod — potvara vzrase,
čtetvorica mlatila bo
pod enim mernikom lahko.

Ti tudi duša moja vneta
želiš preroškega poleta,
da bi preplula časov meje
bodoči vek uzrla preje,
kot z onkraj hladne zemlje te,
bogvedi kdaj, kako in kje.

A ni ti dano in ne bode,
da tisoč listov bi usode
namah zvedava preskočila.
Po redu večnega pravila
vsak rod napolni za svoj dan
usodne knjige eno stran.

A če mi dan pogled ni v dalje,
ne tare me neplodno žalje,

ne gasne upanje mi živo
na moč duha, neumrljivo,
rojeno tam, kjer svoj izvor,
imeti mora slednji stvor.

V bridkostih se rodi spoznanje.
Vesel plenjavo klasje žanje,
kdor seme je sejal s solzami.
Prevare strup človeštvo vzdrami,
da se prahu otrese zmot,
ukrene novo solnčno pot.

Ta pot resnice in ljubezni
omam begotnih ga iztrezni.
Pod mano temni grajski jarek,
nad mano jasni solnčni žarek,
za mano v temi bojni jek,
pred mano v svitu — zlati vek.

Veter povleče.

Lastovke drobne,
jarko nebo,
kaj me žalobne
misli pekó?

Hribje zeleni,
cvetne ravni,
kaj da so meni
temne oči?

Veter povleče
skozi vrhé.
Nekaj šepeče . . .
Čuješ, srce?

Kaj nam je mari,
če si nam tuj!
Drugim tožari,
sebe vprašuj!

Kvišku!

Nagla v sodbah, v mislih lena
množica godí strastem.
Iz dogodkov brez pomena
plete govor dan za dnem.
Ali ni življenja cena
višja nič od hipne všečnosti.
Čas poteka gluh in nem
neporabljen v morje večnosti.

O moj duh, razvij peroti,
kakor orel kvišku spluj!
Plen na zemlji te ne moti,
hribom nizkim bodi tuj!
Dvigaj, bližaj se lepoti,
ki te vabi žejnega iz dalj!
Ne okreni se! Veruj,
upaj — čaka te ljubezni kralj.

Roži.

Kaj te čaka, divja roža,
ko iz popja se vzbudiš,
ko te solnčni žar poboža,
ko zardiš in zadehtiš.

Kmalu morda z veje rosne
deklica odtrga te
in na prsi te ponosne
ljubcu svojemu pripne.

Ali s solzo te pobožno
mlada žena porosi,
možu na gomilo tožno
z blede roko položi.

Ali steblo ti prelomi
silovit vihar na mah
in raznese daleč z domi
mehka perca v tuji prah.

Ali pa boš tiho cvela
pozno še v jesenski čas,
nepoznana, osamela
in zvenela, kakor jaz.

Meje moči.

In ti še hraniš trdno vero,
da bo človeški rod odklet,
da splahne mu solza jezero,
obsije zlata doba svet?

V vrtinec burnega življenja
dohaja sreče le odmev,
in duh se dviga, sluh napenja,
da čul bi nje izvirni spev.

Živi globoko v naši duši
popolnosti želeča moč,
ki vedno zida, vedno ruši,
hlepi za dnem, a čuti noč.

Zdaj polnimo s problemi knjige,
zdaj rojstvo kolnemo kot Job.
Razbil bi tuje rad verige,
a sebi sam je vsakdo rob.

Razvil bi proste rad peroti
misleči duh, od volje gnan,
osvojil vse na drzni poti,
a sto zaprek stoji mu v bran.

In jedro je življenja isto,
odkar na zemlji boj vrši,
obzorje ni oblakov čisto,
ugank morečih konca ni.

In delo strastno ni storjeno,
in beda je rohneč pozoj.
Ko glavo mu odsekaš eno,
priraste druga večja koj.

To je usoda, ki nas biča,
da sleherna se moč uje,
ko se do vrha poveliča,
ko čakamo največ od nje.

Upi in spomini.

Kakó to življenje je bedno,
nestalno, viharo, minljivo,
kako to srcé nam je živo,
nemirno, razburjeno vedno!

Blesteče nas upanje čara,
pekoč nas spomin naudaja,
in kolikor v upih pomlaja,
v spominih srcé se nam stara.

Vernih duš večer.

Na gomile zapuščene
prišla je nocoj pomlad,
pred slovesom jih poljubit
zadnjikrat.

Kar je cvetov še žarelo
z vrtov in prisojnih lin,
s sabo je prinesla mrtvim
za spomin.

In zazvonil zvon je v stolpu,
in zaplakal je oblak,
in zaječal silen veter
v gluhi mrak,

in zapeli so duhovi
žalno pesem davnih let :
z Bogom, zlate sanje, z Bogom,
lepi svet!

Moja sreča.

Sedel bom sam, prikóvan na svoj stol,
če moj ostane v letih osivelih.
Zaspala bo mi v prsih tiha bol,
udan govoril bom: »Izpit je kelih.«

In glej — približa se mi lepa žena,
kot vodna vila vstane iz valov,
v obleki svilni, s cvetjem okrašena,
bogata žlahtnih, milostnih darov.

Premrle roke dvignem v svetli zrak,
poprašam ves zadivljen: »Kdo si, kdo si? ...«
»»Ne boj se me, priletni siromak!
Jaz sreča sem, ki vsem darove nosi.««

»Prinesla si jih tudi meni kaj?
O sreča, moja duša je otročja ...
O tebi sanjal sem nekoč — — pa daj
en dar mi vsaj iz svojega naročja!«

»»Še več, še več ti dam, betežni starec!
Vsekdar si bil prijatelj dobrih vin —
mordà se ti privolji en kozarec? ...««
Zajecam: »Ne, nadúšljiv sem trpin!«

»»Pa vzemi si zlata, čeprav na kupe!««
»Ne maram ga! Denarjev ni mi žal.
Kdo hodil bi poslušat mestne hrupe
in z bolno nogo, kdo bi potoval!«

»»Naj položim, zaslužni moj mučenec,
na glavo tvojo venec v znak časti?««
»Na plešo, kaj? Ogrevale bi me venec,
ker mrzla soba je in mrzla kri ...

Nič, sreča, nič! Moj kelih je izpit.
Ti pusti mojo sobo in poleti
lahkà med živi svet, pod solnčni svit
in srcem mladozornim vence pleti!

O zénica življenja v zarji zlati,
o knežnja sladkih, a krilatih nog!
Nestalna si, a kadar meniš stati,
prepozna si. — Na vek te čuvaj Bog!«

In hitro žena zapusti moj stan —
Po licih mojih zdrkne zadnja rosa ...
Na pragu sreča jo obraz neznan:
meglena žena, v roki njeni — kosa.

Jaz ljubim svojo dušno bol.

Jaz ljubim svojo dušno bol
kot delež svoj od vekov dan,
kot tihi mrak, ki les in dol
ovija v mehek pajčolan.
Zvečer se ptica zgane kdaj
iz prvih sanj za hip samo
in svetla rosa kane kdaj
z zibljive veje na zemljo . . .

Jaz ljubim svojo dušno bol
izza minolih mladih let,
ko me je ljud bogat, ohol
preziral kot negodno smet.
Uhajal nisem mu na pot
in nisem ga na tihem klet,
v samotni sem se stisnil kot
in čudil se, zakaj je pel.

Jaz ljubim svojo dušno bol,
kot bi me dvigala nad svet
in zdi se mi človeka pol,

kdor vedne radosti je vnet,
in zdi se mi, da nikdar ni
ugank življenja reševal,
kdor v sebi ni skoval moči
ljubiti časih tudi — žal.

Zakaj premineš?

Čez gore plava leno megla siva,
med drevjem veter šepetá s peresi,
nebó se za temó oblakov skriva,
molče vrtovi, travniki in lesi.

Posekala je cvetje bridka kosa,
odplavala na jug je truma ptičev;
pred slano je zbežala svétla rosa
z vrtov, polja, dolin, ravnin in gričev.

In zopet pust je svet in zopet prazen,
brez krása, tožna vdova vsa narava.
Pred zimo tesno vlada v nas bojazen,
in kalen nam pogled po zemlji plava.

Minula doba blažene pomladi,
zakaj premineš hitro, kakor sanja?
Zato li, ker uživamo te radi,
ker duši nadeje tvoj čas oznanja?

Zato premineš hitro, ker si lepa,
vonjave, pesni polna, bujno-rožna,
ker bedni sužnji večnega smo sklepa:
Vsak hip veselja plačaj ura tožna!

Oblačicam.

Sive oblačice,
juga hčerke hitre,
kaj ste mi prinesle
iz dežele cvetne?

Ne pozdravov gorkih
od ljubimcev mojih,
niti upov sladkih
srečnega sestanka.

Ne podoknic zvonkih
iz zibljivih gondol,
žarkov ne srebrnih
na lagunah mrtvih.

Sive oblačice,
ve ste mi prinesle
solze le, ki hladne
kapajo na lice.

Srce samotno.

Srce samotno, ne ugibaj,
kdaj sreče svit se ti odgrne!
Nikar te prazen up ne zibaj,
da čas prihodnji ti povrne,
kar ti pretekli čas je vzel!

Po svetu hodi kakor mrtvo,
a smeha jasnega ne črti,
saj videlo si kako žrtvo,
ki se celo v mrtvaškem prti
drži na smeh — kdo ve zakaj?

Slovenska govorica.

Ljubim te, slovenska govorica,
ljubim bolj kot žuboreči vir,
bolj kot pesem, ki jo drobna ptica
poje v jutranji svečani mir.

Ljubim te, slovenska govorica,
kadar detetu nabiraš v smeh
rožne ustnice, nedolžna lica,
kadar vreš iz src prepolnih dveh.

Ljubim te, slovenska govorica,
kadar te povzdigajo možje,
sveta narekuje te pravica,
neustrašeno za dom srce.

Odrevêni gibka mi desnica,
jezik mi prirasti na nebo,
ako te, slovenska govorica,
kdaj pred svetom zatajim plašno!

Sladka materina govorica,
lepa mimo zemskih vseh glasov,
mojih misli in čutil glasnica,
tvoj oblij me zadnji blagoslov!

Na materinem grobu.

Kaj vem! Morda me je na tujih tleh
zavest življenja težkega prevzela,
da sem zakoprnel po prejšnjih dneh,
kot na Sijonski hrib duh Izraela,
da gorko sem zaplakal kot otrok,
ko se za hip ustavi mu zibela.
Domov! Na grob! Še enkrat! Glas globok
po duši je odmeval in me silil — —
in šel sem — kaj vprašujem še za vzrok!]
Poslednji žar je na planinah krilil,
ko sem na materin pokleknil grob,
in tiho mrl je, kot bi se mu smilil.
Dom zemeljski, tako bogat, a skop,
odmeril je prostorček ozek, plitev
za srca ti brezmejnega pokop.
Tu si končala trudna hudo bitev
življenja mladega na vekov vek.
Spremila te je v grob kesà molitev.
A mene spremlja tvoj poslednji rek,
da smrt je boljša kot življenje prazno,
in pesem lepša kot nje daljni jek.
O mati, kaj naj ljubim? Smrt prijazno,
zdravnico zemeljskih težav in ran?

Nje pokoj ljubim naj in večnost lazno?
Pa kaj je smrt? Kdor pije solnčni dan,
vrojena iskra njemu nove vzbuja,
nikdar mu ogenj misli ni ugnan.
O smrti tudi misel ni mu tuja.
Iz sebe ona sama vase vre,
kako jo naj zatare časa struja?
Moj duh, gibalo vedno, ne umre,
in smrt v vsej svoji krutosti nemili
telesa je, duha prememba ne.
Spoznanja in kesanja trpki sili
ubegnili bi sleherno srce,
pozabilo bi rado v temnem krili
dobrotne zemlje divje vse gorje.
Zemljanom mnogim sreče pot ni znana,
ne védo zanjo, a naprej drvé,
kot množica ujetnikov izgnana,
brez smotra ne, njihov je smoter — smrt,
edina, polna, blažena nirvana.
Gojim naj torej do življenja črt?
Smrt boljša je kot ničevo življenje,
ledina lepša kot pohojen vrt.
A bodi to gibanje, to vrvenje,
ta živa tekma, ta kipeči boj
za mene prazno le valov tepenje?
Mar človek je v človeštvu sam in svoj,
brez náloge, vesoljstvu posvečene?
Kolesce je, a svet ogromen stroj.

Dokler me misel izven sebe žene,
jaz nisem svoj povsem, gospod ne sam.
In vendar ne obstane stroj brez mene.
A kar je manj storjenega, imam
kot dolg zaznamovano v knjigi črni,
in skopi čas do tihih, gluhih jam
na glas z vestjo me terja: Plačaj, vrni!
Nobena živa stvar ni brez moči,
počiva kal sadu v najmanjšem zrni.
Ta kal naj se zatre, ta moč naj spi?
O, ni življenje sladka le omama,
ni penava igrača, šala ni,
življenje naše je mogočna drama.
Ne mara plehkkih govorov in sanj.
Nastopa v nji vsa deca od Adama.
Značajev klenih hoče in dejanj
in zmago hoče ene, ene le resnice.
Junak ukloni, kadar trešči vanj
sovražne sreče grom, le svoje lice,
nikdar duha, ki ni mu znan razpad.
O mani dragi moje porodice,
povejte ji, da še živim in rad,
da mi je drag trenotek slednji dela,
da grize dušo mi, kot strúpen gad,
spomin le na brezdelna leta cela,
na čas razdvoja, srda in tožbâ . . .

* * *

Ko hladno me poljubi žena bela,
ne bo me strah poslanke iz neba,
a strah me praznega življenja bodi,
nakrižem rok, zamrtega duha!
Do vancev zmage, krepko delo vodi.
Moj vir še ni izčrpan, ni zatrt.
Kaj boljše je, o mati, več ne sodi!
Življenje prazno samo je že — smrt.

Samozavest.

Ni malo me ne briga,
kaj svet o meni klepeta,
v nebo deveto naj me dviga,
ali peha na dno pekla!

Nikomur ni pogodi
na kakovem človeku vse.
Ni vreden, da po zemlji hodi,
kdor sam ne ve, kaj ni, kaj je.

Smrt-življenje.

Kdor vedno le smrt premišljuje,
kako mu življenje preseda.
Kdor misli samo na življenje,
kako ga prestraši — smrt blede!

Resignacija.

Zakaj, čemu bi neki tožil
ušesom gluhim, mrtvim srcem!
Umri bolesten klik!
Vesele pesmice bom krožil,
kot očka naš Vodnik.

I vam, ki ste mi nekdaj vzeli
življenja cvetje, mile upe,
odpuščam iz srca,
kot ne bi nikdar prizadeli
najmanjšega mi zla.

Ta časa ped, ta gruda zemlje,
ta upov dim, ta kaplja slaja
ni vredno, da se kdaj
s pekočo solzo v misel jemlje;
s posmehom bi se naj!

Vprašanje.

Ali sem se jaz postaral,
ali se je svet?
Ali me je kdo začaral
v dobo starih let?

Vrt, ki v njem procvita roža,
mrtev zre pogled,
neobčutnega me boža
cefirjev šepet.

Modrijanov hipoteze
glupe se mi zde.
Ne veselja, niti jeze
ne pozna srce.

Ali se je svet postaral,
ali moj obraz?
Ali svet je mene varal,
ali njega jaz?! —

Naš spomin.

Kadar te več ne bo,
kadar zapreš oči,
za tabo takih sto
in boljših se rodi.

Umre Adamov sin,
zagrebejo ga v prst.
Pogreba žal spomin
zatre slovesen krst.

Dokler je človek živ,
za žive ves živi.
Saj sam ni tega kriv,
ni voda naša kri.

Hvalimo le Boga,
ko nam zakrije svet,
da vstati nam ne da
iz mirne zemlje spet!

O, marsikdo bi vstal,
na glas izjokal se,
ko bridko bi spoznal,
kako pozabljen je.

Moja soba.

Ni velik prostor v moji sobi,
dve okni kažeta mi dan.
In vendar nisem nikdar tožil
o nje tesnobi in puščobi,
odkar sem v nji izvolil stan.

Družica verna mi je knjiga,
zabava v kletki droben ptič,
misleči duh mi je tovariš,
ki luč mi náuka prižiga:
na solznem svetu vse je nič.

Brez hrupa noč in dan poteka,
veli mi spat, veli mi vstat.
In jaz, zakaj bi neki tožil,
saj čaka vsakega človeka,
še vse tesneji dom enkrat.

Tiha želja.

O, da se moja smrt
in moj pogreb in moj pokop
tedaj ne prigode,
ko na poljë in vrt,
doline in goré
ob cvetu cvet pripenja
pomlad — celo na grob.

Ni svet tako mi ljub,
bogat strupenega medu,
po njem ne bo mi žal.
Dovolj je čelu gub,
in srcu ran zadal,
nikdar mi zadoščenja
nikdar ni dal — miru.

A ti prirode hram,
mogočnolep, skrivnostnoblag,
miru si v dušo lil,
ko sem potrť in sam
k nebesom roke vil,
ko sem s solzami stopil
čez tvoj zeleni prag.

Besede nisi del,
in leka dal nikoli mi,
a neki dih sladak
srce mi je prevzel,
prepodil s čela mrak
in kot nebeški balzam
ozdravil boli mi.

Spet bil sem tvoj otrok,
priroda, mati moja ti!
Kaj naj bi želel več?
En sam pogled globok,
objem en sam ljubeč
pomiri plaho dete
brez glasnih besedi.

Le pridi, bela smrt,
in moj pogreb in moj pokop,
samo — pomladi ne!
Naj sneg na rakev prt
mrtvaški mi natke,
vihar naj velo listje
nastelje mi na grob!

V mraku.

Z mrakom sladek mir v prirodo lega,
v prsi mi nemir.
Na spomina krilih duh mi bega ...
kakor netopir
zdaj na line stolpove iz dupla,
zdaj v razpali hram,
zdaj čez križe, pokopana trupla
v polje — bogvekam,
duh mi bega na spomina krilih
zdaj v prisoj goric,
kjer sem ljubil, kjer sem v družbah milih
peval jasnih lic;
zdaj v svetišče mirno med gorami
sredi slamnih koč,
kjer sem duši bolni, divje — sami
izmoleval moč;
zdaj pod rodni krov, na hrib sosednji,
kjer sta našla hram
oče moj in mati, hram poslednji,
in odtod — še kam? —

* * *

Vzleta, pada — netopirja slika —
ki ni miš, ne tič,
zdaj se v ceno svojo duh zamika,
zdaj v svoj prazni nič.

DS str. 270 / 1893
Ave Maria

Večerni zvon.

Večerni zvon, o mili zvon!

- 1.) Ko zarja z modre nam višave
zvezdâ naznanja milijon,
naznanjaš ti zemljanom: ave,
ave Maria.

- Večerné ptice spev pojo*
(Škrjanci pojejo v nebo,
3.) drobé že slavci iz goščave,
da se čarobnih spevov sto
z zvonjenjem zliva v eden ave,
ave Maria.

- 2.) Obriše s čela potnik znoj,
na sredi postoji dobrane,
in sladek ga navda pokoj,
ko tiho v srci moli ave,
ave Maria.

Večerni zvon, o mili zvon!

- 4 Tvoj glas poslušam iz daljave,
telesnih več ne čutim spon,
srce topi se, moli ave,
ave Maria.

Moj duh pozabi teh dolin,
na kraj nebeške misli slave,
kjer bode zemlje solzne sin
na veke klical blažen ave,
ave Maria!

Kdo je kriv?

V hipih težkih, breztolažnih,
ko se sam zapiram v hram,
ko bojim se sil sovražnih,
v nemih mislih trepetam.

Rad prižgal bi v mraku črnem
plamenečo luč — pogum.
Toda, kam naj se obrnem,
na srce, na voljo, um?

Komu naj slabost očitam?
Koga zdravim naj in s čim?
Mar s poduki naj jih pitam
ah, poduki so le — dim.

Ni mi dana moč sokolja.
Kdo mi kriv je, da sem tak?
Mar srce, mar um, mar volja?
To sem vse jaz sam — bedak! —

Ded.

Od let upognjen in osivel,
»Kaj čakaš, smrt?« vzdihuješ ded,
in vendar vem, da rad bi živel
in strah te lastnih je besed.

Kako ne? Ah, prelepe sanje,
ki sanjal si jih sam nekdej,
ki slepo veroval si vanje,
tvoj mili zarod sanja zdaj.

Pijan od blažene omame
iz slutenj zida zlati vek
in vzdihom tvojim ne verjame,
da sreča tu je — prazen jek.

O, naj gradove svetle zida,
naj v sladki veri se topi!
Kdo radost čisto mu zavida?
Najmanj mu jo zavidaš ti.

Po njem se tvoja kri pretaka,
obnavlja tvoja prejšnja moč.

Njegova sanja, misel vsaka
i tvoja bila je nekoč.

Izdaja solza ti spomine,
kot lučka pokopan zaklad . . .
Ah, sredi jasne te mladine
umrl bi rad in živel rad.

Z bičem in lekom.

Tiho pride in udari
z bičem Bog po umni stvari,
da se zdrzne, da se zvije,
glasno na pomoč zavpije.
In pomoči ni za njo?

Tiho pride in ozdravi
vzdihajočega v težavi
isti Bog s hladilnim lekom,
šepetaje, da s človekom
mora delati tako.

Cipresa.

Sneg je padel na gomile,
v živih iskrah se blesti,
kite rož so posahnile,
le cipresa zeleni.

Na človeškem zadnjem domu
spomenik edin zelen,
zasajena kdaj in komu,
ne pove napis noben.

Veter duje in otresa
ivje biserno na njej:
Kdo pod tabo spi, cipresa?
Ali srečen je, povej!

In cipresa glavo resno
klanja vetru sem in tje
zdaj na levo, zdaj na desno,
odgovarja da in ne.

Kaj si tak!?

O lepih dvorih sanjal sem palač,
zdaj sem berač.

Obetal materi sem slavne dni,
zdaj v grobu spi.

Umeti upal sem skrivnosti vse,
zdaj sebe ne.

Na steni ura bije svoj tik-tak,
pritiska prsi kamen mi težak.

Šel bi na zlobne duše, meč v rokah,
a me je strah.

Na grob bi šel in se izjokal tam,
a me je sram.

V tolmun bi temni skočil v senci vrb,
a me je skrb.

Na steni ura bije svoj tik-tak,
vprašuje me, očita: Kaj si tak!?

Dvom in ljubezen.

Grenka je življenja kupa,
ki jo mrzel dvom kali.
Kjer ni vere, kjer ni upa,
tam ljubezen ne žari.

Ne žari ljubezen tista,
ki pozna le eden vzor,
hrepeni k izvoru čista,
kakor čist je njen izvor.

Nikdar tožna, vsekdar složna,
mila kot vijolin cvet,
premaguje brezorožna
z duhom svojim celi svet.

Z duhom svojim premaguje
celi svet in kaže dom,
kjer bo srcu eno tuje,
eno neumljivo — dvom.

Pred Bogom.

Ti, ki ne stvarjaš nič zaman,
ki si življenje vame dahnil,
na zemljo me v pregnanstvo pahnil,
pustiš li, da bi v nič izplahnil,
iz nič nazaj v nič zakopan?

Kadar ustaviš duhu stroj,
kosti sesuješ v grobu črnem,
o, kakšen k Tebi se povrnem,
kam plahi svoj pogled obrnem
in Ti kaj započneš z menoj?

Razgrneš svoj ljubezni plašč
na moje zmote in pregrehe.
Moj sin, porečeš poln utehe,
le stopi v krilo varne strehe,
vem, žalil nisi me navlašč.

Resnice vir bi našel rad,
rad vedel bi, kje sreča biva,
poslušal usta si lažniva
in stopal si na pota kriva
in skoro bi zgrmel v prepad.

Ā jaz sem hodil za teboj
narahlo očitaje vesti,
da stopaš po nepravi cesti,
in ti si zbadan od bolesi
nazaj korak obrnil svoj.

Kako si proumeti znal
veličja mojega strmine,
ljubezni morje in miline,
skrivnosti mojih globočine
kako? In slepec bi ne pal!

Navlašč me nisi žalil, ne.
Bolan, išoč željan nečesa,
iskal si mene in nebesa.
Pretrgana je zdaj zavesa,
iz srca ti odpuščam vse.

Večnost.

Kar z umom je obsezamo,
ah, to ni zdaleč večnost cela.
Zaman, zaman raztezamo
dolgot nje pazno del do dela
od davnega počela.

Kjer stikata se skrajnosti
po nedoglednem kolobari,
tam konec je vseh tajnosti,
tam se snoval je v divnem žari
nastanek slednji stvari.

Spočeti in porojeni
v naročji tajnem hrepenenja
na zemlji smo obsojeni,
da z lučjo iščemo mišljenja
namen in vir življenja.

A zdaj pa zdaj ugasne nam
mišljenja silnega gorečnost,
le vzdihne miloglasne nam
iztiska v gluho noč boječnost:
o svet, o smrt, o večnost!

Moja sodba.

Kam je pokoj moj pobegnil?
Ali zgrešil sem poklic,
da vse vidim v črni noči?
Rad bi sreče voz potegnil
iz globokih kolesnic
v gladek tir — a ni mi moči.

Koliko so krivi drugi,
koliko sem kriv si sam,
o vprašanje znamenito!
Kdo me sodi po zaslugi,
ki v resnici jo imam,
ali nimam — kdo odkrito?

Vase naj se duh zagrebe,
z lastno sodbo reši dvom!
In ta sodba bo pravična?
Ah, dokler bom ljubil sebe
in vsekdar se ljubil bom,
moje sodbe moč je — nična.

Radovednost.

Le posameznik se stara,
svet je star, a zmerom nov.
Zmerom nov nas vara, čara
duh in lik njegov.

Naj smo tudi vse dosegli,
kar smo upali nekoč,
vendar ne bi radi legli
v groba tiho noč.

Neka sila, dvomna čednost
lajša breme let in muk :
nenasitna radovednost,
kaj doseže — vnuk.

Računimo, ugibljemo.

Računimo, ugibljemo,
da znižali bi sreče kup,
zdaj v nadejnih se zibljemo,
zdaj se pogrezamo v obup.

Ponosen grad sezida sen
iz nameravanih dejanj,
račun pobrobno je zložen,
razum pritisne pečat nanj.

A ko posine jutra žar,
na delo kliče nas razum,
spomin stoterih zlih prevar
zatara v srci ves pogum.

Za nami ljud hudoželeč,
pred nami trnjev plot ovir,
nad nami Damoklejev meč,
v nas samih bojazljiv nemir.

Ugibati pričnemo spet,
da bi razdrli trnjev plot,

Ah, ko bi ga — to trnje svet
nasul bi nam nazaj na pot.

In morda nas oštel celo,
da drzni smo in brez vesti,
in zadnje hujše bi bilo
od prvega. — Razum molči.

Iz Joba.

Ob času sanj in misli sred noči,
ko trdo spe ljudje navadoma,
prepade groza me nenadoma,
preplašijo se moje vse kosti.
Ko neki duh je mimo mene vršal,
na glavi se je slehern las nasršal.
Podoba neka, znana nikdar preje,
strmela je pred mojimi očmi.
Njen glas sem čul (kot veter rahlo veje):
»Mar je pravičen kdo v primeri z Bogom,
čistejši človek nego Stvarnik večni?
Služabniki s sijajnim svojim krogom,
ni angeli, živeli ne bi srečni,
da Bog jim ni hudobnosti zatrl.

Kdo zadovolji moje hrepenenje?
Kar pričakujem, kdaj poda mi Bog?
On, ki je meni dal in vsem življenje,
zatare naj me s silo svojih rok?
Tolažba moja ta edina bodi,
da On, ki me nemilo tepe z boljo,

naravo občutljivo milo sodi,
vedoč, da molim Njega sveto voljo.
Kje moč imam, da bi prenesel vse?
Kdo me poslej v udanosti podpre?
Obupal sem, ne bom več živel dalje.
Zanesi mi, ker nič so ure moje!
Kaj je zemljan, da ga povelikuješ,
da v srci nanj obračaš misli svoje,
da zjutraj ga zarana obiskuješ,
pošiljaš zdaj napasti mu, zdaj žalje?
Doklej bom še požiral grenke sline,
dolgosti vedno huje bolečine?
Če sem grešil, kaj naj bi storil zdaj?
Človeški varih, o povej, zakaj
postavil sebi si me bil nasproti,
da sem težak sam sebi in napoti?
Zakaj dolga pregrehe ne odpišeš;
zakaj krivice moje ne izbrišeš?
Glej v prahu bodem spal čez kratek dan,
iskal me zjutraj boš — iskal zaman.

Od žene rojen človek časa malo
živi, z nadlogami vsevdilj obdan.
Kot cvet požene in je poteptan,
zbeži kot senca pred danico vstalo.
Nikdar enak sam sebi ne ostane.

Ah, človek mrtev, slečen, pokončan
izgine. Prosim, kje ga potlej išči?
Kot voda, če ostavi ocean,
kot potok, ki usahne na mirišči,
tako je človek, ko na vek zaspi.
Dokler nebo ne prejde, on ne vstane,
iz spanja svojega se ne zbudi.

Modrost, kje bi se našla prava, kje?
Komu razumnosti je mesto dano?
Nje skrivno bistvo ni človeku znano.
Ni je v deželi, kjer v slasteh žive.
Zijavo brezdno kliče: »Ni je v meni!«
»Pri meni tudi ne,« se morje peni.
Zlato najčišče se ne da za njo,
pri menji ne odtehta je srebro.
Kje torej je modrosti vrelo skrivno,
in kje razumnosti je mesto divno?
V očeh nobenemu se ne zrcali,
pod nebom brzih ptic ni sladka last.
Poguba, smrt med sabo sta dejali,
da čuli sta na svoj posluh nje čast.
Nje pot in mesto nje le Bog pozna.
On namreč zre pokrajine sveta
in vidi vse pod nebom, vrh neba.
On, ki otežil silne je vetrove,

na mero stehal je valovje vod,
ki dežju je zakone dal gotove,
grmljávini, nevihti stalno pot.
Takrat jo je uzrl, oznanjeval,
takrat pripravil in do dna spoznal.«

Žalne pesmi preroka Jeremije ob Jeruzalemskem mestu.

II.

Alef.

Kako je temino dahnil
na sijonsko hčer Gospod!
Z neba je na zemljo pahnil
slavni Izraelski rod.
Spomnil ni se jezni Bog
ni podnožja svojih nog.

Bet.

Lepim domom ni zanesel,
ki jih Jakob je gradil.
V srdu je trdnjave stresel
devi Judovi nemil,
vrgel k tlom kraljestvo nje,
z gnusom ji pokrila glavé.

Gimel.

V gromski jezi je razdrobil
močni Izraelov rog,

da sovrag ga je vgonobil,
roko je odtegnil Bog.
Ogenj v Jakobu zažgal,
da je vse požrl do tal.

D a l e t.

Z loka je izpustil pšico,
kot sovražnik zavihral.
Stegnil svojo je desnico,
lepo mladež pokončal.
Na sijonski šator njen
jeze je izsul plamén.

H e.

Kot sovražnik Izraela
vstal Gospod je in ga zmel.
Vse trdnjave, vsa krdela,
vse domove mu razdel.
Kralju in duhovnu čast
vzela Njega je oblast.

V a v.

Hišo je podrl nad sabo,
strgal šator svoj ko plot.
Sijon vrgel je v pozabo,
slavje praznikov, sabot.
Hčeri Judovi može
je ponižal in žené.

Z a i n.

Bog preklel svetišče svoje
in oltar zavrgel svoj,
sklical je sovražne roje,
da zidovje zmelje boj.
Kot ob praznikih je vrišč
bojni motil mir svetišč.

H e t.

Sam gospod se je zaveril,
da podre sijonski hram.
Zemljo je z vrvjo odmeril
v plen sovragovim rokam.
Žalostno predzid štrli,
mirja prah se v zrak vali.

T e t.

V tleh tičijo njena vrata,
razdrobljen je njen zapah.
Kralj in poglavarjev jata
tava v tujih deželah.
Ni zakonov, prerok njé
od Gospoda nič ne ve.

J o d.

Starešine hčere neme
s Sijona na tleh sedé,

trosijo pepel na teme,
ledja pasi jim tišče.
Deva mesta svetega
k tlom je glavo klonila.

K a f.

Od solzâ oko mi peša,
v prsih mi srce drhti.
Žolč izbljut z jedjo se meša,
ker je strta moja hči.
Roj dojenčev in otrok
žene koprnenja jok.

L a m e t.

Svojim materam so rekli:
kje se vino, kruh dobi?
Po cestâh se opotekli
kakor ranjenci bleđi.
V rokah svojih porodic
mrli so upalih lic.

M e m.

S kom naj, deva, te primerim?
Komu si enaka ti?
Prispodobim naj s katerim
tebe, o sijonska hči?
Žalost tvoja kot morjé,
kdo pozdraviti te ve?

N u n.

Le laži in čase zlate
prerok tvoj je videl, vpil.
Da k pokori omehča te,
hudih del ti ni razkril.
Lažnih poln izmišljotin
zrl je tujcev le pogin.

S a m e t.

Vsi, ki zdaj po potu gredo,
ploskajo, brlizgajo.
Na jeruzalemsko bedo
z rameni skomizgajo.
Kje je tisto mesto zdaj,
vzor lepote, mesto slaj?

F e.

Nad teboj sovragi tvoji
jezik stegajo strupan.
Škrtajo v togoti svoji,
kličejo: Glej, to je dan!
Dolgo nanj čakali smo —
prišel je — požrimo jo!

A i n.

Kar je mislil, On je storil,
držal svojih se besed,

ki jih je nekdaj govoril
in zatrl za tabo sled.
Vzdignil je sovragom rog,
radost zmage dal jim Bog.

S a d e.

Na zideh sijonske hčere
vpije njih srce k Bogu.
Potok solz naj z lic ti dere,
nikdar si ne daj mirú!
Noč in dan ne odpočij
rosna zenica očij!

K o f.

Vstani, v noči se odzivaj!
Pred Gospodnjimi očmi
kot vodó srce izlivaj,
dvigaj roke, glasno vpij,
da vsaj deco ti otme,
ki gladu na oglih mre.

R e š.

Komu čisto je obrano
trtje, o poglej, Gospod!
Bodi li ženám za hrano
dete, ped dolgo, njih plod?
Ali pojmeta s sveta
prerod, svečenik, oba?

Sin.

Zunaj so na tleh ležali
starci in otroci njih.
Devke so in mladci pali
pod ostrino mečev zlih.
V jeze dnevih je moril,
tepel Bog, nikomur mil.

T a u.

Tiste zbral si ko k daritvi,
ki so vzbujali mi strah.
Ni ga bilo v jezni bitvi,
da bi láhko zbežal plah.
Deco, čuvano v skrbah,
vrgel je sovrag po tleh.

Epigon.

Kadar bom v tihi zemlji spal,
in grob preraste gosti mah,
nov vek na zemlji bo sijal,
na mojih pesmih ležal prah.

Da dolgčas bi pregnal, morda
odpre jih kdo, prebere kaj,
namrdne se, pogleda v tla
in vrže jih mrmraje v kraj.

»O nedomiselni poet,
med dvema dobama viseč
razumel nisi svojih let,
razumel ne bi naših več.

Kot roža nisi se razvil
z bogatim vonjem v solnčni dan,
zdaj breznov sneg te je moril,
zdaj si venel od slane žgan.

Podlesk si moder bil za svet;
klijoč iz mrtvih tal livad
poslednji je in prvi cvet,
zdaj zimo znani, zdaj pomlad.«

Spoznanja svit.

Povej mi kdo,
povej mi to
vsaj ti, srce, z besedo milo,
odkod izvira oni svit,
ki čarno je tako razlit
nad vsem, kar je minilo?

Odkod ta čar?
Iz neba mar?
Ah ne — iz duše naše same,
ki vrednost tega, kar ima,
do dna šele takrat spozna,
ko čas to vrednost vzame.

Slovo.

Zapuščal sem svoj rodni kraj,
v deželo daljno potoval
in nisem znal in nisem znal,
komu desnico naj tedaj
podam morda za vekomaj.

V deželo daljno so odšle
ljubeče duše pred menoj,
v deželo, kjer usahne znoj,
zamrejo v prsih tožbe vse,
odkoder ni nazaj stezè.

Kam po slovo bi šel drugam?
Iz mesta sem na vrt zavil,
na vrt pozabljenih gomil.
Roditelja sta moja tam
pokoja našla varni hram.

Slovo sem vzel od groba vsaj,
potožil vrbi svojo žal . . .
In nisem znal in nisem znal,
kaj vleklo me je v daljni kraj,
kaj me je vabilo nazaj.

Kaj vleklo me je v daljni kraj,
zdaj dobro vem: mogočen up
jasnejših dni in slajših kup.
Kaj vleče me še zdaj nazaj?
Sam Bog nebeški ve vse kaj.

Ljudski glas.

Poguba tvoja in tvoj spas
počiva v tebi. Ljudski glas
nikoli v stran ne gani te,
opreznega le hrani te!

Ah, ljudski glas je kakor val
zdaj temnozelen, zdaj svetel,
pokojen danes, v sen zavit,
razpenjen jutri in srdit.

Hosana kliče ljudski roj,
a skoro crucifige ti,
zdaj kuje v zvezde sloves tvoj,
zdaj kaže osle, fige ti.

Jesen.

S planin je v mirno stajo
prignal pastir ovce.
Sinice ščebetajo,
drevesa rumene.

Zarano čez poljano
prisopla je jesen,
odeta v mrzlo slano,
po svoj bogati plen.

Pod medlim solnčnim bleskom
vse rožice mrjo,
pa višnjevimi podleskom
naročajo v slovo:

O trate zadnji sini,
cvetite dolgo še!
Zvestobe ste spomini,
pokore same ne.

Ko v novo se zelenje
ogrne zemlje vrt,
vi znanite vstajenje,
kot znanite zdaj smrt.

Samozavest.

Kako si upam zlagati sonete, ^a
uklepati v obleko tesne mere ^b
duha nemirnega krilate hčere, ^b
ko nisem ne Prešeren, niti Kette? ^a

Ne štejem se med kilave očete, ^a
ki v sebe nimajo nobene vere, ^b
ki plahi obmolče kot mile Jere, ^b
če kdo jih ne priznava za poete. ^a

O ne! Obsodbi vsaki ne priklimam. ^c
Bolj nego za estetikov dokaz ^d
za čislo svojih bralcev se zanimam. ^e

S planine svojo pot si dela plaz. ^d
Ideja krepka najde svoj izraz, ^c
le rime njej slede, ne ona rimam. ^{dv}

Pridi, doba zaželena!

Dva stojita si nasproti
tabora in boj divja,
in udarja se po zmoti
z mečem silnega duha.

Mladi vstajajo preroki,
lepše dni oznanjajo,
dedje postarni z otroki
o preteklih sanjajo.

Ljudstvo zbegano posluša,
čaka — zlate dobe ni.
V dvomih se mu zvija duša
in pokoja si želi.

Pridi, doba zaželena,
spravi rod se razdvojen!
Kakor je resnica ena,
bodi duh človeški — en!

Preroški angel.

Ko smrtna že solza sili v oko,
bolniku na trudno ležišče
nevidnega angela pošlje nebo,
da v zadnjih ga hipih obišče.

Tedaj razplamti mu še enkrat duh,
privro mu čez ustnice blede,
okoli stoječim v pazni posluh,
slovesne preroške besede.

Jaz tudi bom ležal nékoč bolan
in temnega čakal pogreba,
a preje še čakal globoko željan
preroškega angela z neba.

In kadar se zgrne nad mano krilat
in vela poljubi mi lica,
o da bi privrela iz prsi takrat
o tebi, moj dom, govorica!

Da pesmi začuješ vse lepših jek,
da stareš sovražnikov silo,
da skoro zasije ti zlati vek
nad zabljeno mojo gomilo! —

A nič za to!

Dovolj sem živel in preveč.
Iz boja sem pobegnil plah.
Presunil mi je dno srca
spoznanja meč
in kes in sram in strah.

Ah, preje ne miruje duh,
dokler ne prileti do mej,
razsodek mu ne zapreti
hladan in suh:
do tu in ne naprej!

A nič za to! Ko zrem nazaj
in mislim, kakšen svet je ves,
izgine mi, ne vem, kako,
ne vem, zakaj,
ves strah in sram in kes.

Srednja pot.

Krepost na sredi. Zlata sreda,
kako preslavlja te zemljan!
A kdo po sredi mirno stopa
in koga ne zanaša v stran?

Jaz iščem bližnice do smotra,
čeprav se sam po njej peham,
jaz ne preslavljam srednje poti,
ne vprašam kod, jaz vprašam — kam.

O ničeve tolažbe!

Na to se niti v sanji
ne spomnimo nikoli,
da s svojimi dejanji
nakopljemo si boli.

Ko nam v srce trpljenje
globoko trn zadere,
godi nam vsako mnenje,
ki našo krivdo pere.

O ničeve tolažbe,
s katerim svet nas pita!
Da ne bi vzbudil zdražbe,
usodi zlo očita.

Nova doba.

Že se bliska za gorami.
Vstaja nova, zlata doba.
Starci, starke, kaj bo z vami?
Dobro, da ste blizu groba.

V dobi tej ne bo pijancev,
več omike, zdravja, novcev
in nebroj povsotnih znancev,
skitalcev in pustolovcev.

Sčasoma vvedò se v družbo
naši predniki šimpansi.
Jezik bo opravljal službo
v volapüku, esperansi.

Boj jezikovni se sklene,
želje minejo po domu.
Domovina — ubi bene,
vera — ktera všeč bo komu.

Ceste prašne in železne
pred vozovi mir dobodo;
kakor lastovke nepezne
bomo letali čez vodo.

Ves denar se med zemljane
razdeli v enake vsote,
če enakost vsaj ostane
od nedelje do sobote.

Vpraša li nas kdo po bogu,
vsakdo brž pokaže nase.
Na vesoljnem zemskem krogu
vélika svoboda vzrase.

Blisk za bliskom se ponavlja.
Kaj nam pravi slutnja v duši?
Ali k vihri se pripravlja,
ali se pripravlja h suši.

Sreča.

Spomin, spomin, ah, ti nas uči,
kako so medli vsi odsevi
pozemske sreče za srce!
Zakaj šele od tvoje luči
ozarjeni se prešli dnevi
vse lepši, kot so bili, zde?

Je-li resnica, je-li sanja,
kar hip nam da in hip nam vzame?
Mar slajši je spomin kot up?
Ah, up, ki srečo brez nehanja
lovi in kadar jo ujame,
dobi od nje — en sam poljub.

Moja daritev.

Ko vlekel bi na svojem gradi
obresti od visoke rente
in pil pozimi in spomladi
brezskrben dolce far niente;

morda bi se moj duh vpokojil,
življenja črt in gnus izgubil,
z močmi se novimi napojil
in zopet vse človeštvo vzljubil?

Morda! — Zbežite, prazne sanje!
Vstanite, misli na trpine!
Sam bôgat bi pozabil nanje,
ki ljubim jih sedaj edine.

Ljubezen ta nesamopridna,
kot živ studenec, nikdar plitev,
ljubezen čista, nezavidna
življenja bodi mi daritev!

Ideali.

Kam ste, lepi ideali,
zbegnili v daljave sinje,
ki ste mi nekoč sijali
kakor čarobne svetinje?

Ali niste, nepremična
solнца na višavah zračnih,
stanovitna, ne različna
v dnevih jasnih in oblačnih?

Ali niso srca naša,
trudni potniki, planeti,
ki jim plamenica vaša
po neskončnih pótih sveti?

Čas poteka, toda ura
večnosti nikdar ne zdrkne,
skrije se nasmeh azura,
solncem samim luč ne mrkne.

Višjim bitjem vedno sveti;
le na zemljo se ne zrca,
ko planetom jo planeti,
srcem jo temniijo — srca.

Kaj mi daj?

O življenja vekovita luč,
skopa enim, drugim radodarna,
vešča zdaj si, zdaj vodnica varna.

Komurkoli v roke tišči ključ
do bogastva, lestvico do slave,
vstopnico do sladnostne zabave!

Meni treba ni nobenega
drugega daru od tebe:
daj miru mi zaželenega,
daj mi sladko vero v sebe!

Grajski lipi.

Ob gradu se dvigaš stoletja že, lipa.
Pod tabo na klopi samotno posedam,
zamika se duh in srce mi utripa,
ko žive podobe preteklosti gledam.

O, koliko cvetov in listov je vesna
v teh vekih pripela na krono in veje
in koliko listov ti zima je besna
odnesla čez travnike, njive in meje!

In kakor ti listi, rodovi na gradi
v življenje so vstajali, padali v rake,
uživali čare vešele pomladi
in topo strmeli v jesenske oblake.

Zaplali so kresi. S poljubom, objemom
graščaki so vzeli slovo od družine,
na vrancih rezgatnih z oklepom in šlemom
oddirjali v boj so na prag domovine.

In spet so prišli zmagoviti, ponosni,
naprtani s plenom od meje hrvaške;
hvaležni pogledi, od radosti rosni,
doma so pozdravljali sine junaške.

Po zraku je jasna odmevala pesen,
po tlaku so vrancev kopita gremela.
O, to je bil praznik častit in slovesen,
vsa srca so v blagem veselji kipela!

Obhajala zmago je zlata svoboda,
krvavi so meči jo s trudom dosegli.
Pod senco je tvojo posedla gospoda,
in blagiči zali pri mizah so stregli.

In ti si jih gledala, lipa vonjiva,
te viteze krepke, te zorne mladenke,
in kakor bi ž njimi se zlagala živa,
s šepetom si spremljala gorke pomenke.

In zdi se, da v listih še zdaj zgodovina
živi in glasi se kot pesen nagrobna.
O, časi minljivi! Od luči spomina
ozarjena davnost, kako si čarobna!

Na starem zvoniku je kladivo tolklo
za urami ure in tolče še vedno,
in kmalu in kmalu udari zamolklo
še tebi, o lipa, — uro poslednjo.

Ponoči.

In ni miru in ni pokoja,
in dan ne mine brez bridkosti.
Kot potnik sem, ki v temni hosti
zablodil je in išče pot.
Utrudi ga naporna hoja,
na skalo sede in zaspi . . .
Zaspi in se zbudi
iz strašnih sanj. Nad lačnim žrelom
prepada je obvisel
na niti — —. Smrtna misel
lasé mu naježi,
pokonci plane z rosnim čelom.

In ni miru v mamljivem spanci.
Trepeče dan v poslednji moči,
mrleče zvezde dolgi noči
pripravljajo skrivnostno pot.
Spomini, pobledeli znanci
iz megle vstajajo, strme
v osamljeno srce,
zavdano z grenkosladkim strupom.

Kot zvezde izpod neba
skrivnostno pot pogreba
pripravljajo — brle
mrtvaške sveče strtim upom.

Kresnica.

Sanja bedni siromak:
kje so tista srečna tla,
skrivajoča drag zaklad.
In tako moj duh bi rad
tajnosti odgrnil mrak
vsem stvarjem prodril do dna.

Ali kaj sem! Solnce mar?
Ah, kresnica sem samo,
ki izžarja medel svet.
Z medlim svitom je oblit
zemlje del za drobno stvar,
in ta del je svet za njo.

Spomladi.

Žarki so razvrgli
popje mladi roži,
meni pak se toži,
sam ne vem po čem.

Lastovka se vrača
iz dežele vroče,
meni pak se hoče
daleč nekam proč.

Pri studencu poje
deklica vesela,
meni pak se dela
skoroda na jok.

Naj pobegnem v lozo
temno pred obrazi,
kjer me ne zapazi
nihče kakor Bog.

Ali bi pač mogel
razodeti komu,

kaj se v tajnem domu
srca mi godi?

Tisoč solz na sveti
to srce izjoka,
ki ne ve jim vzroka
nihče kakor Bog.

Misel.

Kdaj z resnico se sprijaznim,
da srce samó si praznim
mnogo v družbah govoreč.
Bridkim bi utekel kaznim,
ko bi nekdam molčal več
in si mar s posluhom paznim
svoje znanje bogatil.
Z licem mirnim, neizraznim
mučna bi uganka bil
dušam podlim in zalaznim.

Svoboda vesti.

O človek, preko volje svoje
rodiš se nevedoč zakaj,
in nékoč preko volje tvoje
potisne smrt te v prah nazaj.

Iz prirojene sile neke
najrajši bi dosegel to,
kar nepremagane zapreke
z zavidno roko ti jemljo.

Zateči se ne veš nikamor,
ko dvomi tarejo pogum.
Požira lastni zarod bramor,
pobija lastne misli um.

Ali vojak nikdar doslužen
boriš se zoper svojo strast,
ali strasti si svoje suženj,
sam sebi v konec in nečast.

Dokler človeška kri ni voda,
zaman otresamo se spon,
in vsa namišljena svoboda
vesti je le — oksimoron.

Tihi grob.

Kdo ne misli nič naté?
Kdo si nikdar ne želi,
da mu daj zavetni strop?
Kdo za tvoj prostorček ve?
Kdo pred tabo ne drhti?
Kdo ti vteče — tihi grob?

Jaz pa neki kraj poznam,
kjer ušes ne najde golk,
kjer so pšice — v steno bob.
Straži ga čuvar en sam:
resen, trdovraten molk.
In ta kraj je — tihi grob.

Ko se povrnem v prah,
moj grob prerasti mah,
ki ni ne list, ne cvet, ne sad,
in je kot tak
najlepši znak
neplodnih del in praznih nad.

Milim dušam in nemilim.

Razstanek.

I.

Glej, ura se bliža — ločila se bova,
in bogve kdaj vidiva spet se in kje!
Za naju je ena resnica gotova,
da ljubi brez vsakega upa srce.

Vse solze, ki tebi namakajo lice,
ves mrak, ki pokriva moj blede obraz,
ne morejo zbrisati bridke resnice,
a rano zaceliti more le — čas.

II.

Ločila sva se, in minila so leta,
usahnil je vir hrepenečih solza.
Od kraja sva si dopisávala vneta,
a zlagoma sva obmolčala oba.

In zdaj, ali spomniš se kterikrat name?
In ako se spomniš, kako se ti zdi?
Ne, kakor če kdo ti prebirati jame
pravljice iz tisoč in ene noči?

Čarobna in čista kot roža pomladnja
ljubezen je venčala srca oltar.
Naj bila je prva, naj bila je zadnja,
na zemlji ne vzcvête mi lepša nikdar.

Ljubezni kes.

V življenju sem te bil nekoč
z osornim govorom zavrnil
in morda sem ti v dolgo noč
življenja kratki dan zagrnil.

Na kraji tujega sveta
bilo je prvo mojih pisem
poslano tebi od srca:
tako hudo jaz mislil nisem.

Željno sem čakal dan za dnem
glasu od tebe ali lista,
kako sem čakal, sam le vem,
zastonj, nikdar mi došla nista.

In zdaj namé spomin tišči
besed nekdanjih kakor mora,
in zdaj miru mi ne deli
ne tihi mrak, ne rujna zora.

V življenju nekdam pred teboj
besede trde sem izrekel,

ah, ne sluteč, da govor moj
tako globoko te bo spekel.

A bridko čutim zdaj trpeč,
odkar sem naglo te izgubil,
kako sem ljubil te — in več,
kako tvoj duh je mene ljubil.

Dokaz ljubezni.

Juliji Goršičevi, poročeni 5/9 1892 s prof. Ant. Bartlom.

Od tebe sem droben list dobil,
da z drugim si zdaj zaročena,
da tvoj izvoljenec blag je in mil,
da bodeš mu srečna žena.

Vzbudila se v srci mi ni zavist,
in ljubosumje se ni mi vnelo,
tresoče roké sem čital tvoj list
in vendarle bral ga veselo.

V življenju meni — predobro vem —
usojena grenka je kupa.
In ko sem te nekdam ljubil nem,
ves čas sem te ljubil brez upa.

Da tudi zdaj ne preklinjam jaz,
ko sem te na veke izgubil —
to bodi najvidnejši tebi dokaz,
da sem te resnično ljubil.

Ti tudi?

Ti tudi, angeljsko ti bitje,
korake moje sodiš strogo,
ti tudi, kakor drugi, bolno žitje
zavijaš mi v neskončno togo?

Ah, če je vse na svetu možno,
nemožno se je meni zdelo,
da tvoje srce čisto in pobožno
sprejame kdaj me neveselo.

In vendar tvoj pogled mi kaže
in kaže vse vedenje tvoje:
verjela si, trpiš, da črno maže
klevetni svet poštenje moje.

Ti tudi? Dobro! Daj mi roko,
veruj sovražnim mojim krogom!
Ko videla bi v dušo mi globoko,
sodila bi drugače. Zbogom!

Ni mi žal.

Moj vzor si bila ti nekdaž.
Iz temnih dnevov mi je vstal
v pogledu tvojem blažen raj...
Ah, ljubil sem — in ni mi žal.

A tvoj pogled in tvoj nasmeh
z menoj se je samo igral.
Ljubiti nisi mogla dveh...
Trpel sem nem — in ni mi žal.

In dal sem upanju slovo,
s teboj za vedno se razstal
tako nerad, tako težko —
a moral sem — in ni mi žal.

V spominsko knjigo.

I.

Ko leta zgubajo ti lice,
spominsko knjigo časih vzameš,
prebirati v samoti jameš
prijateljev in znank vrstice.
In tudi mojo bodeš brala
iz srca pesem mi kipečo
ob času, ko si mlada, zala
ljubezni prve pila srečo.
O, naj ti ta spomin ostane
v življenja borbi neporažen!
Enako čist, enako blažen
ob dneh mladosti pokopane!
Spominska knjiga ... Davna leta ...
Vrstica vsaka ti bo sveta.
In brala bodeš pesem mojo,
ki vir je v srčnem dnu imela,
zamišljena desnico svojo
tedaj potegneš preko čela,
in spomniš se prelepih dni:
To pisal on je — najin drug —
Bog vedi ali še živi,
in kje, kako — nemirni duh ...?

II.

Kar svetega je tvoji duši,
ne daj iztrgati nikdar,
naj tudi drugo vse razruši
usode trde ti vihar!

Naj svet prezira, v stran te suva,
vseh klikov ti ne bodi mar,
dokler srce ti verno čuva
svetinj netaknjenih oltar.

III.

Dušica draga, kaj je ljubezen?
Ali je čednost, ali je strast?
Ali je zdravje, ali bolezen?
Ali je pelin, ali je slast?

S solncem se smeje, plaka ob luni,
vedno valuje, kot ocean.
Ne preudarja, nič ne računi,
zanjo vsa doba en velik je dan.

Zlobnih nastav in bridkosti ne sluti,
kakor otrok ne vpraša, kaj sme.
Vsako srce jo enkrat občuti,
s sanjami pride, s sanjami gre ...

IV.

Minejo ti mlada leta,
lic lepota ocvete.
Kar srce ti zdaj obeta,
ali čas izpolni vse?

Morda niti polovice,
želje se iz želj rode.
A naj zvene lepo lice,
da ne zvene le srce!

To srce ljubezni polno,
vere žive, zlatih nad,
samo v sebi zadovoljno,
bodi večna ti pomlad!

V.

Kdor vidi te, déklica, vsákdo te hvali
in v svoje pogovore vpleta.
Žar tvojih pogledov mladeniče pali,
ljubezen jim v srcih zanéta.
A nate pogléd moj globoko me žali,
ker znane so zanjke mi svéta.
Opásna lepota!

Kot v jadernem viru hitevajo vali,
potapljajo v prěšlost se leta.

Spomládi cvetica se rdi na obali,
pozimi je s snegom odeta.
Kar lepega v solnčnem se viru zrcali,
za plen si begočnost obeta.
Minljiva lepota!

Da tudi obrazi usahnejo zali,
ne mislite, cvètna dekleta.
Ko starosti so se vam dnevi prikrali,
zakličete toge prevzeta:
Cvetovi obraza nam niso ostali,
ostala so srca brez cveta.
Pogubna lepota!

VI.

Ne znam ti naslikati v knjigo podob,
ne nanjo pripeti peres in cvetlic,
zapišem le sredi najdražjih osob,
kar terja od tebe življenja poklic.

Veselo naravo in trezen razum,
značaj neomajen, a rahlo srce,
ob radosti zmernost, ob stiski pogum
in strah le za svoje pošteno ime!

VII.

Čas beži ko silen veter
za seboj podira vse.
Tudi tvoje zorno lice,
o mladenka, ocvete.

Kadar na večer življenja
brala boš iz knjige te,
koliko spominov sladkih
božalo ti bo srce.

Znanci, znanke iz mladosti
stopijo pred tvoj obraz
kakor živi — in med njimi
ali stopim tudi — jaz?

VIII.

In kaj ti je do mojega imena?
Umrje ono kakor šum valov,
ki z daljnih se prizibljejo bregov,
in zopet jih zagrne voda lena.

Umrje kakor v gluhem lesu jeka,
za sabo zapusti le mrtvo sled,
podobno črkam vklesanih besed
na grobni plošči tujega človeka.

Ne bo ti vzbujalo spominov nežnih
nikoli pevca tožnega ime,
dokler se bo topilo ti srce
v življenja mladega nasladah bežnih.

A kadar te zagrabi sreča kriva,
ime izreci moje kdaj pa kdaj,
»še bije« — tiho zase šepetaj —
»srce, ki v njem živim nepozabljiva.«

(Po Puškinu.)

Stritarju.

Ob sedemdesetletnici govoril 20. majnika 1906 pri banketu
v Narodnem domu.

Naj tudi moja skromna muza
slavilcem vnetim se pridruži
in slavospev zapoje možu,
ki slavospev nas vseh zasluži.

Vem pač, da hvalo ti najlepšo
pojejo lastna tvoja dela
in pela bodo, ko že davno
omahne ti desnica vela.

A nam vrstnikom se raduje
hvaležnih čutov duša vneta.
Non mortui te laudabunt — živi
častimo živega poeta!

Med prvimi si se zavedal,
kaj narode nad čase dviga:
ne vojske moč — le dušna sila,
ki vekom vsem jo hrani knjiga.

Med prvimi si nam s peresom
v dežele bajne kazal pota,

kjer se preлива črt v ljubezen,
kjer se resnici klanja zmota.

Kako srce je ostrmelo
nad spevi tvojimi mladini!
Glas »Zvona« jarno je oznanil
vstajenja praznik domovini.

Z ukusom bistrim si razsojal
o del domačih, tujih ceni.
Ob tvoji luči se je dvignil
v lepoti vsej Prešernov genij.

Ti mladi rod si vzgajal s srcem,
značaja čistega zrkalom.
Nikdar se nisi izneveril
visokim svojim idealom.

Svoj narod si mladosten ljubil
in vroče ljubiš ga osivel.
Ž njim čutil si, trpel, zanj delal,
življenje sam si dvojno živel.

In ni le cvetje, tudi trnje
porajal ti je pevski venec —
a čil sediš med nami danes
kot starec mlad, kot star mladenec.

Sladé naj ti večer življenja
na leta delavna spomini,
kot žarko solnce iznad gore
pozdrave siplje po dolini!

Izgine solnce, kadar luna
zvezdâ pripelje milijone —
a solnce tvojega imena
nikdar Slovencem ne zatone.

Mučenec.

Korak ti je truden, počasen,
pogled ti je hladen, teman,
dim, prah se ti v zgubano lice
zaganjata leto in dan.
O delavec, tihi mučenec,
ti lavorjev nisi željan!

Željan si vstajenja iz groba,
ki dneve pretvarja ti v noč.
Živ stroj si med mrtvimi stroji,
tiran izsesava ti moč.
A kakšna je tvoja ideja,
ki zanjo boriš se mrjoč?

Ideja globoka, visoka!
Da človek si — trpka zavest —
da hočeš kot človek živeti,
da delo rodi naj obrest.
In kakšno je tvoje orožje?
Le trudna, povešena pest.

Mrtvih spomin.

I.

Nocoj kraljica smrt
svečan obhaja god.
Na nje prostorni vrt
hiti zemljanov rod.

V visokem stolpu zvon
za godca je izbran.
Plamenčkov milijon
ponoči dela dan.

Ne teče vino tu,
ne streže tu se jed,
ni videti plesu,
ni slišati besed.

Tu stari in mladi
povešajo obraz,
in solza govori
več kot bi mogel glas.

II.

Pusti, pusti me nocoj,
hrupnega življenja skrb!
Tihi mrak, naj grem s teboj
v hladni kraj cipres in vrb!

Naj raztrosim vrh grobov
mrtvim za spomin iskren
šopek višnjevih cvetov
zadnjih, kar jih da jesen.

Naj poklekнем v rosni mah,
angelov poljubim kip . . .
Človek, človek, kaj si? — Prah.
Kaj življenje tvoje? — Hip.

Tvoji vsi načrti? — Nič.
Za teboj spomin? — Megla.
Zadnji dom tvoj? — Nizek grič.
Tvoja postelj? — Črna tla.

III.

Z neba rosi in veter tuli,
zvon zamolklo odmeva z lin.
Rožam cvetovi so se osuli,
krili nad zemljo mrtvih spomin.

Duše, v neznanem svetu zbrane,
kaj tako se mi smilite?
Solze, na dnu srca pokopane,
kaj iz oči mi silite?

Ali je bedno življenje vredno
strastnih bojov, morečih skrbi?
Ali ni konec življenja vedno
vir življenske nove moči?

Komu na zemlji je pokoj usojen?
Kdo med željama dvema ne mre:
ali — da ne bi bil nikdar rojen,
ali — da živel na veke bi vse.

Solze zamrite! Morda so srečna,
ondi kjè srca pozemskih otrok.
Ako pa ničest zagrinja jih večna,
v glasen, obupen usujte se jok!

Očetu.

Nocoj, ko pojemajo luči na grobih,
jesenske venejo zadnje cvetlice,
dozdeva se mi, moj dragi oče,
da zopet ti gledam v zgubano lice.

Nocoj, ko umirajo tožni zvonovi
s tresočim glasom, čimdalje tišim,
dozdeva se mi, moj dragi oče,
da zopet tvoj resni pogovor slišim.

Nocoj, ko stopam osamljen naproti
večernega vetra mehkim perutim,
dozdeva se mi, moj dragi oče,
da tvojo desnico na ramenih čutim.

In ti si umrl. Zakaj se povračaš?
Mar rad bi nazaj v okove telesa?
Mar rad bi iznova začenjal tlako,
ah, grenko tlako za sladka nebesa?

Na tvojem grobu.

(Vseh vernih duš večer.)

Glej, spet stojim nocoj
na tvojem grobu sam.
Oglasi se mi, mati, od nekod!
»Moj dragi sin, takoj.
Ne želi si drugam!
Nocoj obhajamo vsi mrtvi god.«

Prešla je vrsta let,
odkar sem tukaj stal,
o mati, vrsta temnih let, veruj!
»A ves bogati svet
pokoja ni ti dal.
V domači kraj si se povrnil tuj.«

Ne tuj, ne tuj! Spomin
kot solnčni žarek vroč
na rodno grudo me poji še zdaj.
»Spomin je prah, moj sin.
Kjer klije up cvetoč,
tam vlada mir, tam v slutnjah plava raj.«

A kdor ne upa nič,
kdor od prevar bolan
po zemlji tava potnik izgubljen — ?
»Poglej ta nizki grič,
v njem mine težki dan,
iz sna se v njem zaziblješ v lepši sen.«

A kje si, mati, kje ?
Naslikaj oni dom
besede tvoje životvorni kist !
»Kje sem ? Tam, kjer srce
ostavi slehern dvom,
skrivnost mû sleherna odprt je list.«

In sije tudi tam
ljubezni blage žar,
ljubezni, ki pojema med ljudmi ?
»Srce je vsako hram
in v hramih vseh oltar
ljubezni večni posvečen žari.«

Ah, ti si tam. In jaz
mar pridem za teboj ?
In ti me boš ljubila kot nekdaj ?
»Da, kot nekdanji čas,
ko bil si malček moj,
ko svet se ti je zdel že tukaj raj.«

Pa kdaj bom rešen spon
vežočių me na svet?
Kdaj spet se v tvoje potopim oko?
»Poslušaj žalni zvon,
morda čez malo let
zapoje tebi, kot je meni za slovo.«

In kelih bom izpil,
pozemski sreči tuj.
Izčrpal bom poslednjo svojo moč.
»O bodi, kar si bil!
Spet upaj, spet veruj!
Moj sin, zakaj se jokaš? Lahko noč!«

Umrlemu pevcu.

(Simonu Gregorčiču.)

Mi tožimo, mi plakamo. Kako bi ne,
ko mož nam drag in velik kakor ti umre!
Jeklenega značaja, srébrnih glasov,
na ves slovenski dom rosečih blagoslov.

Mi plakamo po tebi. Ne li nad seboj?
Ah, ti si našel zaželeni pôkoj svoj.
Saj duša tvoja hrepenela je le gor,
kjer vse lepote in dobrote vzhaja zor.

Razumel ni te vsega svet in svet ne ves,
in marsikoga zdaj razjeda tajen kes,
da s črnimi naočniki je knjigo bral,
ki vanjo si le zlato zrnje bil vsejal.

A ti se nisi tresel kakor šibek trs.
Tolažbo črpal si iz lastnih svojih prs.
Razumel si udan, da pesnikov poklic
na pot usipaj drugim, sebi ne cvetlic.

O, kolike ljubezni te je grela moč!
Kako bi videl rad rojake vse nekoč
edine, srečne, proste suženjskih verig,
mogočne na bojišči in v svetišči knjig!

In morda kdaj je vidiš srečne iz nebes.
O čemer sladko sanjal si, zgodi se res,
če vsakdo položi, podoben tebi, v dar
vso svojo dušo domovini na oltar.

Iz lepih cvetov lep poženi sad.
To bila bi zaté najlepša vseh nagrad.
Na tvojem grobu v svetem zanosu stoječ
poslavlja se tvoj narod ljubljeni ljubeč:

Umolknil si. Usahnil je kristalni vir
nebeških tvojih poezij. Dobil si mir.
Za grajo in za hvalo je umrl tvoj sluh,
pri Bogu pije večni vzor tvoj vzorni duh.

Ni varno tukaj . . .

Potihnejo vsi boji,
zamrjejo vsi vzdih,
usahne mi obraz.
Za vami, dragi moji,
ki spite v jami tihi,
priromam tudi jaz.

Veselo vas pozdravim,
ko sprejmete me v sredo,
povem vam marsikaj
pokojnikom, zvedavim
za sleherno besedo,
kaj svet počne takraj.

Kako se valja v sponah
strasti, nikoli treznih,
a tudi srečnih ne,
kako hlepi po kronah,
srebrnih in železnih,
samo po večnih ne.

Kako značaji čisti
na redko so sejani,

a bujen je plevel
sebičnosti, zavisti
med kmeti in meščani —
sam vrag ga je vesel.

Kako še danes črti
človeštvo vse preroke,
vse jasne miselce;
želi jim rane smrti,
iz duše krvoloke
gradi jim viselce.

A dosti! Vse več takrat,
ko mine pot pogreba.
Ni varno tukaj zdaj:
Na vse strani po dvakrat
ozreti se je treba,
če prosto zineš kaj ...

Ljud in jaz.

O meni se je motil svet
in se morda še danes moti,
a jaz sem hodil vrsto let
in hodim še po svoji poti.

Ko se je gnetel ljud naprej,
in jaz sem v blatu kdaj obtičal,
o, to pljuval je fej na fej,
o, to me je z jezikom bičal!

Pomislil ni in ni ga sram,
da s pljunki in stopinjo trdo
na prašno pot življenja sam
namešal mi je blato grdo.

In ko sem vstal, morda je kdo
bodočnost lepšo mi obetal,
a klelo jih je sto in sto,
da sem za njimi jo prikretal.

Le plezaj ljud, naprej in gor,
jaz rad ostanem zadaj, doli.
Ne maram biti tebi vzor,
kot meni ti ne boš nikoli.

Čednostnim prijateljem.

I.

Kdo prvi naše je obiske
pretrgal in sprejeme ljube?
Kogá je rešil s tem iz stiske
in kakošne otel pogube?

Ne maram za odgovor slovca!
To vem; nekdo vam je natvezel,
da jaz sem garij polna ovca. —
Od koga le sem jih nalezal —?

II.

Dolgo ste me reševali
če gorim za vaš poklic,
no, naposled ste spoznali,
da povsem ne gremo vštric.

Kdo je prvi krenil s pota,
ki do vzornika drži,
vaša zmota, moja zmota,
krenili smo jaz in vi.

Klevetnikom.

V življenji tolikrat vas srečam
in stopam mimo vas neplah,
še pesem svojo vam posvečam,
prijatelji klevet in zdrah.

O, ne zameri, muza moja!
Potihnil mól je sladkih ur,
a liri zvočni ni pokoja,
iz nje mogočni sili dūr.

Kdor je občutil kdaj ljubezen,
ki je ne zmaga sama smrt,
vihar mu ni zanesel jezen,
on je občutil tudi črt.

In duša ni li kakor zemlja?
Zdaj vir srebrn iz nje šumlja,
zdaj iz globokega ji temlja
goreča lava prasketa.

O majniku nas slavec čara,
ko v pesmih toži mehko bol,
a čara tudi nas Njagara,
ko z gromom stresa breg in dol.

Na tihem me je večkrat mučil,
klevetniki, jezika bič,
a tudi marsikaj naučil,
poboljšal manj, osrečil nič.

Pokojni vendar ostanite!
Pred vami ne zapiram vrat.
Še v pesmi moji se bleščite,
kot v veri se blešči — Pilat.

Jezikavcu.

Z jezikom sikavim le draži me,
pred lahkovernim ljudstvom maži me.
Vsakoga ljubi kdo in kdo črti.
Kaj slabši sem, če kdo sovraži me?
Imam pravico sladko, da velim:
hudobnega ljudem dokaži me!
Imam spomin, ki razsvetljuje vse,
in vest, sodnico, ki tolaži me.

Grob — zavetje.

O grob, edino varno ti zavetje,
kdaj ležem v hladno senco tvojih grud?
Kdaj oglušim za glasno vse prekletje,
ki name kliče ga brezsrdni ljud.

Pod zemljo mirno moji spe očetje,
svet je pozabil njihovih zamud,
prebili so življenja trdi trud,
in zdaj nad njimi raste mehko cvetje.

Po smrti, ha, le kličite, sovragi
poniglavi, omike vsake nagi,
da ničeva je moja vsa sposobnost,

da sem le hvalo ljubil in udobnost —
jaz kličem vam še živ vkljub vaši zmagi:
dostojna hči neumnosti je — zlobnost.

Kritiku.

Nikomur hib ne prizanašaj,
ocene piši jedrovite —
a preje svojo vest izprašaj,
če si možak »integer vitae!«

Gorje, če nisi! Vsaka lisa
razgali se ljudem na tebi,
in temni del življenjepisa
prekmalu bodeš bral o sebi.

Ohol in žaljen duh ne boža.
Bojniku nosi psovke tuje.
Z besedo se opeva roža,
a tudi blato opisuje.

Imaš li torej trdost brusa,
na srcu mirnem čisto roko,
demant — vrojenega okusa
in znanje, kakor svet široko?

Mladini.

O mladina, zdrava kakor ptič,
na perotih naglega mišljenja,
kvišku se tvoj smeli duh popenja,
vrtoglavice ne čuti nič.

Pred teboj se kakor morska plan
širi dela nedogledno polje,
urna plamenica, sila volje
prerokujeta ti velik dan.

In mi stari gledamo naté,
čudimo se tvoji moči mladi,
za teboj bi radi in neradi,
strah in up nam polnita srce.

Strah in up — a brez voščila ne:
naj bi tvoja moč nam dan prinesla!
Tvojim rokam prepustimo vesla,
jadra, sidro — le krmila ne.

Ketteju.

Enkrat samo sem videl tvoje lice,
pod senco gostih las visoko čelo,
in med okusil sem in tanko želo
občutil moške tvoje govorice.

Venela je priroda, lastavice
zapuščale so mrzlo rodno selo.
Otožen si pozdravljal njih krdelo:
za vami skoro pridem, drage ptice.

In šel si morje pit — s pogledom žejnim
zamaknjen v Adrije čarobno plan,
čutilom duška si dajal brezmejnim.

In šel si morje pit — bridkostnih ran
zacementil nisi z žarkom blagodejnim,
zagorel si in zgrudil se sežgan.

Hrepeneči duši.

Ne plakaj in ne smej se in ne kolni
usode neizpolnjenih želja!
Popolne sreče zemlja ti ne da,
naj tudi vsako željo ti izpolni.

Čim dalje se od brega voziš v čolni,
tem večja se odpira plan morja.
Mej svojih hrepenenje ne pozna,
iz želj rode se želje duši bolni.

Potopi se v učenih bukev morje,
pretehtaj slavnih mož izreke stokrat,
prirodo tajno môtri dan za dnem —

pred tabo le razširi se obzorje,
in ti dosežeš kakor stari Sokrat
samó spoznanje: vem, da nič ne vem.

Romance.

Pomének.

»Na ramah z vedrom, sivi oče,
kam stopate v dolino, kam?«
»Rahljajo v gori prst za trsje,
v dolino grem po vina v hram!«

»Kaj bode? Vinske kaplje daje
od leta mánj do leta trs.«
»Bog vé, kaj bode!« méni starec,
in vzdihljaj mu privrè iz prs.

»Ti mlad si, ognja poln in nádej,
učakaš morda lepših dob.
Trgatev doživim jaz malo,
težé me leta — čaka grob.«

V dolino starec, jaz v gorico,
molché obrneva obraz.
Na hladne grobe misli starec,
na lepše dobe mislim jaz.

Mate Mari.

Tako je velel Mate
nekdanji svoji zaročenki:
za dnevi dobe zlate
prikradejo se dnevi grenki.

Mladost je ljubezniva,
a čast se starosti spodobi.
Objemanje pustiva!
Ljubezen spi v globokem grobi.

Ni čelo več ti ravno,
ni jasnega v očeh izraza.
Osuli so se davno
cvetovi tvojega obraza.

Zameriš mi nemara,
da govorim tako domače?
Dekle, midva sva stara,
in čas je misliti drugače.

Srce je kup pepela,
a pamet gora je ledena.

Oči nobenih strela
ne vname prejšnjega plamena.

Bolj nego šopek nama
poda se v roci paternošter.

Oba sva rada sama,
stopiva, Mare, v kakšen klošter!

Osveta.

Ves teden s svojo ženo sprt
govoril mož je v jezi vneti:

»Rešiti more me le smrt,
le smrt, nič drugega na sveti.«

Zavpije žena nanj strastnó:
»Nikar, nikar mi ne ropoči!

Le pojdi — vidiš tam vodó? —
Kar pojdi in v valove skoči!«

Živ ogenj blisne mu v očeh. —
Na lice smrtno pobledelo
bridkosten pade mu nasmeh,
sopeč pomirja kri zavrelo.

Do reke pot, poslednja pot
edina reši ga pokore.

Katero naj izbere zmot?
Ženo ubiti? Ne, ne more.

Zbeži na reke strmi breg,
nespremljan zadnje te minute —
Pač! Spremljajo obupni beg
glasovi rezki žene ljute:

»Končaj življenje, le končaj!
Jaz sama prosim te, utoni!
Na bregu si. Le skoči zdaj!
Nikar na vrbi dalj ne sloni!

Saj vem, ti smrti se bojiš.
Nerad bi v mrzlo kopel legel.
A da se enkrat utopiš,
kako bi meni ti ustregel.«

In on? On misli ves razvnet:
Na káko zlo mi je rojena!
A skoro krene k domu spet
in reče ji pokojen: »Žena!

Če zdaj celó, ko v smrt divjam,
strupeni jezik tvoj me gloje,
sovražiš me, kot satan sam
iz globočine duše svoje.

In jaz — jaz drugega ne vem,
kakoli bi kaznoval srce ti —
Ker tebi tak sem trn očem,
imej še dalje me na sveti!«

Literat.

V nobeno družbo vabljen,
le sebe je imel,
od vseh ljudi pozabljen
doma je sam sedel.

V preprosti gorski vasi
o njem je slovel glas,
da že v predavnem časi
naselil se je v vas.

Ni živa duša znala,
zakaj, čemu, odkod.
Dečad ga je nazvala:
»Razdrapani gospod.«

Ob uri pa poslednji
— umiral ni bogat —
možakarji sosednji
prispo ga obiskat.

Okoli njega zbrani
vele mu, da naj vsaj

ob smrti jim naznani,
kdo vendar je in kaj!

In starec dé počasno
in tiho kakor tat,
a vendar dosti jasno,
da »bil je literat.«

»O sveti moj opravek!
Kadar mini pokop,
kaj bil sem — eden stavek
zapišite na grob!«

Ob njem se vsi osupli
spogledajo moške —
A v bledem, mrzlem trupli
zastane vtem srce . . .

»Ob smrti zadnje želje!
Odreči kdo jih sme?
Za vest so nam povelje.
Kaj želel je, sam ve.

Ob smrti prošnja čudna!
Slušajmo ga zato,
da duša se mu trudna
spovračala ne bo!«

Pod staro so ga lesko
zasuli v groba hlad,
zapisali na desko:
On pil je liter rad.

Roži.

Mrzla je zavéla sapa,
megla je nebo objela,
grobni mir v dolini vlada,
vrtna roža je odcvela.

V koči borni mlada žena
gleda vele rožne cvete,
lica njé so pobledela,
mirno spi v naročju dete.

Sirotina tožba.

Že sluga spi, že spi gradú gospôda,
pokriva vrtno cvetje rôsni hlad.
Od meseca blešči v tolmunu voda,
v globini jasni se zrcali grad.
Slonim na grajskem oknu, v svetlo noč
z nemirnim srcem zroč.

Pogled mi željno plava v sinjo daljo
čez ravni, gore, modre reke — kam?
Zletela s krili bi in lahko haljo
naprej v domovje, v rojstne hiše hram,
kjer luč svetá uzrla sem nekdaj
in pila sreče raj.

Očeta, mater, v grobu pokopana,
zaman bi klicala na prsi tam,
pozdravljala bi lica me neznana,
čudila mojim žalnim se solzam,
a jaz bi poljubila vsa solznà
domača rodna tlà.

Na tujem gradu služim kruh sirota.
Nihčè ne vpraša, kdo sem in odkod,

zamišljen v svoje delo, svoja pota,
vsakdo pač misli tudi na svoj rod.
A bol tešiti tujega srcá
kdo hoče li, kdo zna?

Zato, kedâr pospi gradú gospôda,
pokrije vrtno cvetje rôsni hlad,
miló takó vpodablja mesec vôda.
Srcá bregove prekipi mi jad.
Pred okno stopim in si jad pekoč
izjokam v tiho noč.

Smrtni poljub.

Odvihral je boj po dolih. —
V belem gradu na pomolih
pevec sladko šepeta:

»Mlada žena, lepa žena,
en poljub še, en poljub,
predno v daljne grem dežele,
z mano črni ves obup.«

Krotka kakor nežno jagnje
k pevcu mlademu se nagne
in poljubi ga gospa.

»Oh, pojdi odtod!
Glej, bliža se mrak,
in jaz se bojim,
da k domu gospod
svoj bliža korak.«

»Lepa žena, mila žena,
daj mi zadnji še poljub!
Zame je neskončne cene,
zate je le majhen kup.«

In nalik udane zmije
se mladeniča ovije
in poljubi ga gospa.

»Oh, pojdi odtod!
Glej, bliža se mrak,
in jaz se bojim,
da k domu gospod
že bliža korak.«

»Mila žena, rajska žena,
daj mi smrtni še poljub!
Skoro vitez tvoj se vrne
ogelj moj prelije v strup.«

Dver odpre se — meč zablisne —
pevec pade — žena vrisne —
bledi vitez trepeta. —

»O, dóšel si prav,
moj dragi soprog!
Glej ti si otel,
— o, bodi mi zdrav! —
iz silnih me rok.«

Pri stricu.

Sestradan in žejen in z dolgom ogromnim
namerjal sem ravno popiti strup . . .
tedaj se bogatega strica spomnim,
in dušo kot blisk mi prešine up.

Spočetka sem čutil nekako tesnobo,
a srčno bil zmogel sem dušni razdvoj.
Potrkal, k sorodniku stopil sem v sobo —
pogledal me je in spoznal takoj.

Sedel je sam pri široki mizi
in usta nabral v prisiljen nasmeh;
okoli so spale daleč in blizi
pobožne knjige po stolih, po tleh . . .

Začel sem. Glasno mu vse potožil,
kako me obup razjeda pekoč.
Na prsi sem burne roko položil
in milo zaprosil: »O stric, pomoč!«

»Pomoč? Hm, le neumen ne bodi!
Pomoč? Hm, meni je jako žal!

Odkodi naj jemljem, te vprašam, odkodi?« ...
Z verižico zlato se je igral.

»Da nisi potreben, ne rečem ravno,
berač pa vendar še nisi vsaj.
Vse to so drugi trpeli že davno« ...
Mašil si je v usta tolst založaj.

»Železu obliko zada udarec,
baš preje sem bral tam v knjigah nekje,«
— popil je hitro vina kozarec —
»tako i moža udarci storé.«

»Sicer pa, kdor sam je v bedo zabredel,
trpi naj jo sam — to vedno velim.«
Na mehkem divanu se je presedel
in vzmeti so drgetali pod njim.

»Jaz tudi mislim, da moliš premalo.
Vse, kar imamo, deli nam Bog.
Le njemu prošnjo, njemu zahvalo!«
Vrtel je pridno palca okrog.

»Le pojdi! Pokora je pač pokora.
Kaj maraš — zdrav si kot ptič.
Vsak človek na svetu trpeti mora.
Brez zatajevanja, ljubček, ni nič.«

Jaz pa sem bežal brž čez stopnjice —
in komaj prišel sem do vežnih tal,
na dvoje mi zlezlo je blede lice,
in na vse grlo sem se zasmejal.

Sen.

Na travi poleg reke
utrujen sem zaspal.
Zazibal me je v spanec
ljubo šumeči val.

Pritaknil se je skoro
skrivnostno-grozen sen,
da bil sem daleč nekam
od reke preložen

na postelj črnoruh
v preprosto hišo sam . . .
Sijala mi je luna
skoz okno v tihi hram.

Bedel sem jadne duše,
kar otlogromek jek
začujem zunaj hiše:
»Končan bo svet na vek!«

Na stolpu bližnje cerkve,
obkoljene z grobmi,
tedaj zapoje navček,
ki mrtvecem zvoní.

Kot zmija me napade
vsiljiva misel ta,
da se je zadnji človek
poslovil od sveta,

da jaz edin ostal sem
od drugih vseh ljudi,
ki nisem še dopolnil
usojenih mi dni.

Zavpijem, kakor ranjen,
iz hiše planem ven:
»Kje ste, ljudje, o kje ste!?«
Zbeži od mene sen.

Iz trave znojen skočim.
— Spreletal me je mraz. —
O, kaj ljudje so meni,
o, kaj ljudem sem jaz!

Gorje mu, kdor bi živel
na zemlji sam! — Zdaj vem:
ljudje so vse človeku,
a človek nič ljudem — —

Mnenja.

Za mizo sede, roke v križ,
zakliče: Vina gor, oštir!
Poberi zadnji moj drobiž!
Ne vlada preje v žepu mir,
dokler ne pridem mu do dna.
Kar moremo, smo pa.

Pri peči godec, zaigraj
veselo, tožno, kakor znaš!
Ni li življenje direndaj,
namešana z resnico — laž?
Pa človek bi modrôval — ha!
Kar moremo, smo pa.

Mar vidva več sta kot sem jaz,
pretkani godec in oštir?
Le smejta se! Ni daleč čas,
ko vzame nas vse tri hudir,
pokrijejo zelena tla.
Kar moremo, smo pa.

E, vsakdo rad bi dober bil,
vsakómu pride to na hval,
rad zmeren bil in vendar pil,
pridobil vse in vse razdal.
Nobeden ni prijatelj zla.
Kar moremo, smo pa.

Kdor več stori, on more več,
on nosi v sebi več moči.
Kdor manj stori, pokore več
na rame se mu naloži.
Zapoj mi, godec, tralala!
Kar moremo, smo pa.

In godec vzame inštrument,
zagode in zapoje vmes:
Nekoč je živel mlad študent,
vesel je pel in vodil ples:
o hopsasa, o tralala!
Kar hočemo, smo pa.

Ugledam ga čez dvajset let.
Pometal v ulicah je tlak.
Povprašam bledega zavzet:
Kaj, to si ti in ti si tak?
Odvrne hladno: Jaz sem, da!
Kar moramo, smo pa.

In godec vstane od peči.
Za mizo mož izprazni žep.
Oštir smeje se poslovi:
Resničen je te pesmi sklep.
A zase šepne: O norčká!
Kar imamo, smo pa.

Srečni pevec.

Odprta soba. Na mrtvaškem odri
počiva mož, visi nad njim razpelo,
po ramah padajo mu gosti kodri,
opleta venec lovorov mu čelo.

Od svita bledega polnočne lune
ožarjen pevec spi globoko spanje.
Molčijo na donečnih goslih strune,
ki rajske glase je polagal vanje.

Le babica ob postelji žalobni
bedi, vrté ji molek roke solzne,
za vsako jagodo na vrvcu drobni
debela kaplja ji po lici spolzne.

O srečni pevec! Tebi več ne more
roditi solz dehtivo hrepenenje.
V zrkalu večnem gledaš zlate vzore,
ki begal si za njimi vse življenje.

Srce prirode za teboj utripa:
studenec žubori ti ljubo hvalo,
vrši mogočno ti stoletna lipa,
in slavec droboli ti pesem žalo . . .

Vojakovo slovo.

Ko bodem potoval
od tebe v daljni svet,
na ramah tovor, v srci žal,
na prsih tvoj spominski cvet,
o ljuba, misli name!

Ko pojdem v boj besneč,
za dom in kralja vnet,
na ramah puško, v roki meč,
na prsih tvoj spominski cvet,
nikar ne zabi name!

Mordà od meča strt,
od kroglje bom zadet,
na udih rane, v srci smrt,
na prsih tvoj spominski cvet,
nikar ne zabi name!

Mordà me v zadnji dom
zakrije tuji svet.
Ko v tihem grobu spaval bom,
na prsih tvoj spominski cvet,
o ljuba, moli zame!

Jutranji pozdrav!

Zora vstaja, dan se dela,
ljubček moj.

Duša kliče ti vesela:
Bog s teboj!

Ti si meni vse na sveti,
ljubček moj.
Najsrečnejša med dekleti
sem s teboj.

Kaj me briga govorica
za menoj,
kadar gledam tvoja lica,
ljubček moj!

Dan ugaša sladko zoro
nad menoj.
Pridi skoro, pridi skoro,
ljubček moj!

Ogenj in voda.

Kaj hočeš, Katinka, da zate storim,
predražestna ljubica moja?
V obrambo za tebe se nič ne bojim,
nič — niti krvavega boja.

Ah, kadar napade me misel strašna,
da ti bi, Katinka, umrla,
oko mi zalije kar potok solza,
še tožba ne more iz grla.

Pa saj ti, Katinka, umreti ne smeš;
jokali bi angelski zbori. —
In jaz bi po smrti naredil — saj veš,
kaj reveži delajo nori.

Kaj hočeš, Katinka, da zate storim,
z ljubeznijo večno me vnemi! —
»Ah, Robert, veš, kaj jaz od tebe želim —
nič drugega — hitro me vzemi!«

Naprej ali nazaj?

Po cele dneve, po cele noči
strmel je v debele knjige, osamljen,
ubogi Naman. Kaj rad bi znal?
Od samih črk bi bil kmalu omamljen.

Po zemlji je plaval jesenski dan,
tako prijeten, blag in svetel.
Mrčljiv pomeče vse knjige v kot
in proti goščavi ubere pot.

Tam sredi maklenov se dviga oskalje;
po njem se plazi zelen poponec.
Pod skalami starec raševe halje
sedi in kvišku gleda pobožno.
Visi na sroboti mu majhen zvonec,
ki včasih zapoje milo in tožno.
Puščavnik v današnji moderni dobi!
Tu sam do smrti v skalnati sobi,
oh, živ pokopan v temotnem grobi!
Osupel precej pred njim obstoji,
puščavnika Naman ogovori:

»Kaj delaš, starec, in kaj premišljuješ?
Kakóve divne snuješ probleme?
No, tukaj jih lahko na tihem snuješ
v naročju prirode, skrivnostno neme.
A jaz sem se vsega že naveličal,
vseh folijantov, knjig in brošur.
In česa, meniš, sem se prepričal?
Za slehern študij je škoda ur.
Le moje lice bliže poglej!
Tako sem suh in stisnjen ko prga,
in nekaj že let me kar naprej
po nogah vedno spočitih trga.
Pa kar me tako peklensko jezi,
je to, da vem zdaj še manj kot nič.
Da, pravo resnico Favst govori:
Visoke vednosti moč in oblast
zakrita je celemu svetu, le kdor
ne misli, njemu podari se v last,
le on jo uživa brezskrben ko ptič.
In kdo ne misli? Duševni štor.
Predelaj še tako štivo ogromno,
ob luči največjih mislecev, modrcev,
ne moreš prešteti še svojih kodrcev
na glavi — ob kratkem vse je dvomno.
Ah, in um naš zahteva, zahteva resnico,
kakor ljubezen naše srce.
Kje, praviš, bi našel vendar le klico,
ki vse ti iz nje skrivnosti kipé?

Imel je le prav Descartes, ko veli,
po mučnih mislih: Je pens, donc je suis.
Kako pa, da vsakdo si pravi »jaz«,
ko vsakdo nosi drugačen obraz?
Zakaj po solzni dolini lazimo?
Kam pridemo potlej, v pekel, al' nebesa?
Čemu se med saboj tlačimo, gazimo?
Zakaj so nam dana grehotna telesa?
Vse to nam zakriva črna zavesa.
Jaz tudi tega nič ne verjamem,
da ti bi bil tu zadovoljen na samem.
Kako li? Človek družabno je bitje.
Naturam expellas . . . Le vse normalno!
Zares, da je žitje viharo, pečalno,
a kaj naj drugega ljubim kot žitje?
Jaz mistike sem sovražnik zaklet,
te prave mačehe vseh dokazov,
te ljubljenske lahkovernih babšet,
te porodice meglenih obrazov,
Pred leti sem bil še dokaj drugačen,
resnice manj žejen, ljubezni bolj lačen.
Pa kaj je ljubezen? Imel sem dekleta,
ki zame je bilo podoba sveta.
In ni me naravnost povedati sram,
da včasih še zdaj ves vztrepetam,
ko spomnim se njene postave vilinje.
A časi beže, po svoje stvore. —
Ah, danes se nosi z naslovom grofinje.

Spominja se živo je moje srce:
Sama sva sedela na bližnjih parobkih —
bila je pozna jesen, ko zdaj —
na rdečega šipka zadnjih pópkih
visele so najine rosne oči.
O, zadnji pogledi v ljubezni raj!
Poljub sem ji dal kot ogenj vroč,
in šla sva vsaksebi daleč proč.
Da zdaj ne pijem sladkosti zakona,
da samec komarim vse žive dni.
Kdo bil je kriv? Ne jaz in ne ona —
nje žlahtni stan in borni moj stan.
Ah, pomnil je bom še na sodnji dan!
Pa ta kočljivi predmet pustiva!
Ljubezen se lahko samo uživa.
Besede o njej so vse zastonj.
Popiši, če moreš, z besedami vonj!
Nič ni, in vendar je nekaj — a kaj?
Prijetno, šegatno — nekakov slaj.«

In starec se z desno roko pogladi
po svoji dolgi in sivi bradi
pa dé: »»Ljubezen le pusti! Prav!
Zaljubljen človek na duhu ni zdrav.
Gorje mu, kogar dekleta cvelijo;
za vsako delo brž onemore,
vse misli njegove se selijo
le vedno v dekličje hišne prostore.

Pa tudi, o človek, povej mi, za Boga,
kaj moreš se z žensko osebo meniti?
Moža malokoga ali nikoga
ne doseže z ozko pametjo svojo,
in vendar ji moraš hvalo trobiti
za nje nesrečno in plitvo vzgojo.«
Zamahne Naman: »Ljubi starec!
O ženskah sem jaz drugače preverjen!
Njim sodi kava, nam vina kozarec.
To res je. Vsakomu bodi odmerjen
gotov delokrog! A znaj, da je žena
velikega včasih tudi pomena.
Za moške nekatere huda zanjka,
za vse pa več ali manj uganka.
Le škoda je ta, da ugank je še več
tako zamotanih in temnih tako,
ko včasih nad nami jesensko nebo . . .«

Oba se zamislita kratek čas;
no, skoro spet Naman povzame glas:
»Še enkrat duha mi ozdravi pogum
do jasne resnice! Starec, povej,
imaš li spravljenih mnogo knjig,
ki tirajo misli od dvomov naprej?«
Ozre se starec po vrhih dreves,
šepetne: »»Anti nekaj je res.««

»O tem ne dvomim,« oni šepetne,
»nektre misli so dôkaj verjetne.

A največ resnic ne znam in ne umem.
Pokaži knjige! Morda so tvoje
primernejši ključ do vere moje?«
»»Ključ? Ključ? Da, tukaj je ključ!««
zakliče starec in vtakne ga v vrata
železna, zaneti potem si luč.
»»Le pojdi v globoko podzemlje za mano;
tam doli ti bode marsikaj znano,
kar znati je vredno samega zlata.
Tam doli, tam doli vse knjige imam,
zložene v dolbinah po mokrih roveh.
Nekatere jaz tudi sem spisal sam,
ko nosil sem ogenj še v srcu, v očeh.««

Prestopita prag in gresta navzdol
po nove, neznane modrosti sol.
In zrla sta bitij organskih grob,
različne plasti formacijskih dob.
Naposled je puhnila taka vročina,
da skoro prišla bi ob luč spomina.
»Moj Bog! Kdaj prideva vendar v izvor!«
»»Potrpi,«« dé starec, pokaže mu cevke,
iz katerih se zraka napije odvgór.
»»Poglej, zdaj išči, kar najti bi hotel,
zdaj žanješ sad radovednosti plevke.
Le dalje! V osrčju je zemlje kotel,
ves v ognju, na daleč grejoč in otel.
Ta ogenj drži površje narazen,

da zemlja se kakor il ne sesede.
In to je pripravno, da je oblazen,
da greva lahko nazaj od srede.
Razumeš? Nazaj in vendar naprej!
No, zdaj mi pa prav iskreno povej,
kako se te čudni vtisek prijemlje?««
»Nazaj na zemljo, naprej od zemlje?«
V tem hipu se Naman spotakne ob kamen,
ki ven ga je vrgel iz kotla plamen.
»E, beži! Glejva, da prideva ven!«
zavpije nad starcem ves nevoljen.
»Saj vidim, saj vem čimdalje menj —
od tisoč skrivnosti sem tukaj obkoljen!
Pokaži mi knjige! Kje jih imaš?
Jaz nisem sicer piscev pristaš,
a rad bi le videl tvoje zapiske.
Iz te človeške druhalı nizke
do vzorov lepih bi dvignil se rad!
Oh, kje je, oh, kje je tisti zaklad
neskončne sreče za dušo našo,
po kateri stremi vsakdo krilat,
ko žejen popotnik za vinsko čašo?«
»»No, veš li, da vzori so same himere,
himere, razgretih možganov hčere?««
Puščavnik vzdihne in potlej molče
na mokro skalo se truden nasloni.
»»O, drago moje človeško srcé,
solzâ, solzâ za resnico ne roni!««

Posveti mu v moker kot s plamenico,
nevezanih knjig mu pokaže kopico.
Pa naj jih je mnogo prijel ali malo,
vse sproti mu je v rokah razpalo.
Od vlage, od črvov — Bog vedi od česa —
sprhnele so vse, ko v grobu telesa.

A mirno puščavnik je gledal razpad,
vzravnal se in rekel mu: »»Ljubi brat!
Če eden vozal s težavo razrešiš,
pet drugih se tam ti navozljá,
in ti se pred svojo pametjo smešiš,
ko skrbno polniš posode brez dna.
Do zemlje osrčja sva zdaj se prerila,
če greva naprej, spet greva nazaj,
nazaj na zemljo, na kateri sva bila.
Mar prideš torej na konec kedaj?
A jasno mi vendar je nekaj vsaj?
Nesrečnik velik na svetu je on,
ki sili ga neprestani nagon,
da misli in tuhta in sklepa in dvomi.
Peroti duha si tako polomi,
da potlej ne ve, je li miš ali tič.
Najboljše je torej, razmišljati nič,
živeti tako kot nanaša slučaj.«
»Prav sodiš!« vzklikne Naman tedaj —
»Hajd, zopet na zemljo naprej al' nazaj!«

Na vrtu.

Na vrtu ž njo je stal
in rožo ji odbral.
Pobožal jo po lici
in gorko ji dejal:

»Glej, tvoje ličece,
ki tak lepo cvete,
podobno je vrtnici,
ki hitro se ospe.

Rudečo kot rubin
imej jo za spomin,
da ljubim, deva zala,
iz srca te globin.«

Sprejela rože ni,
povesila oči
in gorko mu dejala:
»Ohrani jo le ti!

Vem, kmalu se ospe,
ospe na veke vse,

a naj se v roki tvoji,
na mojih prsih ne.

Ti daj mi cvet vonjiv,
odprt in bujnoživ,
ki bo ljubezni moji
podoben — nezvenljiv!«

Kazalo.

V samotnih urah.

	Stran
Srce — zastavica	3
Prepozno	4
Svèt za svet	5
Žalosti	7
Vsi spomini spet naj zagoré!	8
Moja zgodovina	10
Pomlad obhaja Donava	11
Čemu ti talizman!	13
Brez konca	14
Neumen kes	15
V trpljenja šoli	16
In zdaj?	17
Pomladni žarki	18
O srce, kdo ume te?	22
Po smrti	24
Življenja pot	25
Mir s teboj!	27
Okó	29
Na dedov grobih	30
Jeseni	32
Sonet	33
Grob in zibel	34
Ubogi duh	35
Ponoči	36
Na starem gradu	37

	Stran
Veter povleče	42
Kvišku!	43
Roži	44
Meje moči	45
Upi in spomini	47
Vernih duš večer	48
Moja sreča	49
Jaz ljubim svojo dušno bol	51
Zakaj premineš ?	53
Oblačicam	54
Srce samotno	55
● Slovenska govorica	56
Na materinem grobu	57
Samozavest	61
● Smrt — življenje	62
Resnacija	63
Vprašanje	64
Naš spomin	65
Moja soba	66
Tiha želja	67
V mraku	69
Večerni zvon	71
Kdo je kriv?	73
Ded	74
Z bičem in lekom	76
Cipresa	77
Kaj si tak!?	78
Dvom in ljubezen	79
Pred Bogom	80
Večnost	82
Moja sodba	83
Radovednost	84
Računimo, ugibljemo	85
Iz Joba	87

	Stran
Žalne pesmi preroka Jeremije	91
Epigon	98
Spoznanja svit	99
Slovo	100
Ljudski glas	102
Jesen	103
Samozavest	104
Pridi, doba zaželenal	105
Preroški angel	106
A nič za to!	107
Srednja pot	108
O ničeve tolažbe!	109
Nova doba	110
Sreča	112
Moja daritev	113
Ideali	114
Kaj mi daj?	115
Grajski lipi	116
Ponoči	118
Kresnica	120
Spomladi	121
Misel	123
Svoboda vesti	124
Tihi grob	125

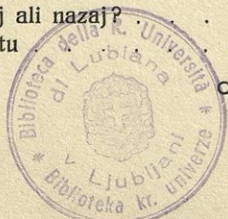
Milim dušam in nemilim.

Razstane	129
Ljubezni kes	131
Dokaz ljubezni	133
Ti tudi?	134
Ni mi žal	135
V spominsko knjigo	136
Stritarju	142

	Stran
Mučenec	145
Mrtvih spomin	146
Očetu	149
Na tvojem grobu	150
Umrlemu pevcu	153
Ni varno tukaj	155
Ljud in jaz	157
Čednostnim prijateljem	158
Klevetnikom	159
Jezikavcu	161
Grob — zavetje	162
Kritiku	163
Mladini	164
Ketteju	165
Hrepeneči duši	166

Romance.

Pomének	169
Mate Mari	170
Osveta	172
● Literat	174
Roži	177
Sirotina tožba	178
● Smrti poljub	180
Pri stricu	182
Sen	185
Mnenja	187
Srečni pevec	190
Vojakovo slovo	191
Jutranji pozdrav	192
Ogenj in voda	193
Naprej ali nazaj?	194
Na vrtu	202

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000048643

